သူးလေ

သတင်းစာစောင်

အတွဲ(၁)အမှတ်စဉ်(၂)

"ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢအံၤ မ့ၢ်အခီၣ်ထံးတဘျီ ဒီး အကတၢၢ်တဘျီန့ၣ်လီၤ"

WELCOME TO KAW THOO LEI

ဗဟို၊ ကေအဲန်ယူ-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၊ စည်းရုံးရေးနှင့်ပြန်ကြားရေးဌာန၊
ပညာပေးရေး နှင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ရေးဌာနခွဲ မှ ထုတ်ဝေသည်။

မာတိကာ

၁. အယ်ဒီတာအာဘော်.......... ၁

၂. ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ အခြေခံလမ်းစဉ် ၁

၃. ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကရၢခိၣ် သုးခိၣ်ကျၢ်ဒိၣ်စိ စီၤမူၤတူစ့ဖိ အလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ်ဆူ ကီၢ်သူလ့ၤမုၢ်နံၤ ၂

၄. ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်သုးမုၢ်ဒိၣ်ဝဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်အလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ်လၢအမ့ၢ်ကီၢ်သူလ့ၤသုးမုၢ်ဒိၣ်မုၢ်နံၤဖိးက့ၤအဝီ (၇၂) ဝီတဝီအနံၤ ...၄

၅. ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢအလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ်ဆူ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢမုၢ်နံၤပှဲၤထီၣ် (၇၄) နံၣ်.......... ၇

၆. ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်မှစတင်သည့် အာဏာရှင်တစ်စု၏ နိုင်ငံအာဏာအကြမ်းဖက်သိမ်းယူပြီး နောက် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ဆောင်ရွက်မှုများ.......... ၉

၇. ကရင် နှင့် တော်လှန်ရေး ၁၀

၈. တော်လှန်ပုန်ကန်မှုများ အောင်မြင်ရန်မည်ကဲ့သို့ အဆုံးသတ်ကြသလဲ ၁၂

၉. လမ်းဖွယ်အတိနှင့် သူးမွဲထာ ၁၄

၁၀. ကရင့်သွေး ၁၄

၁၁. တော်လှန်ပါ.......... ၁၄

၁၂. သွံၣ်ကညီ.......... ၁၄

၁၃. ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ခိၣ်တဃာ်ကျဲသန့ ၁၅

၁၄. ကီၢ်သူလ့ၤမုၢ်နံၤ.......... ၁၅

၁၅. သုးခိၣ်ကျၢ်ဖိ စီၤကျိၣ်ဖျၢၣ် အသးသမူအဂ့ၢ်အကျိၤဖုၣ်ကိ ၁၆

၁၆. ၂၀၂၁ နံၣ် လါယူၤလံ တလါအကတီၢ်ပူၤ တၢ်ဒုးကစီၣ် ဒုၣ်ဒါအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒီး ကမျၢ်အတၢ်အိၣ်သး တၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တဖၣ် ၁၇

၁၇. ဒုးန့ၢ်က့ၤ ကီၢ်သူလ့ၤ ၁၈

သူလ့ၤလံာ်တၢ်ကစီၣ်

တၢ်ထုးထီၣ်အီၤလၢ – ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ၊ တၢ်ကစီၣ်ဒီးတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ဝဲၤကျိၤ (လီၢ်ခၢၣ်သး)

တၢ်ထုးထီၣ်အီၤမုၢ်နံၤ – လါယူၤလံ ၂၀၂၁ နံၣ်

ထုးထီၣ်နီၣ်ဂံၢ် – အဘ့ၣ် ၂

တၢ်ဆဲးကျိး

- Email: kawthooleidoi_2008@yahoo.com

ပှၤတဂၤလၢ်လၢ် မ့ၢ်အဲၣ်ဒိးဆှၢထီၣ်တၢ်ကွဲး ဆဲးကျိးဘၣ်ဖဲ တၢ်ဆဲးကျိးလၢထးသ့ နှၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢလီၢ်ခၢၣ်သး
တၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်ဖိးသဲစးတဖၣ်

1. KNU Website (www.knuhq.org)

2. Thoolei New Facebook Page (https://www.facebook.com/KNUDOIHQ/)

3. KNU YouTube Channel (https://www.youtube.com/channel/UCAvvRrZh5bq1ft8GiH4BReQ)

4. KNU Headquarter Facebook Page (https://www.facebook.com/knuheadquartersofficial)

အမှန်တရား အတွက် ရပ်တည်သောစစ်မှန်သည့် တော်လှန်ရေးအောင်မြင်ရန်အတွက် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနည်းတူ ပြည်တွင်းတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ အနေဖြင့်လည်း နိုင်ငံရေး၊ အမျိုးသားရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး စသည့် ထောင့်ပေါင်းစုံမှ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေလျက်ရှိပါသည်။

ကေအဲန်ယူ – ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးသည် ၎င်း၏ရပ်တည်ချက်မူဝါဒများအရလည်း ကရင်အမျိုးသားထုတရပ်လုံး မျှော်မှန်းထားသည့် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ရောက်ရှိရန် ဦးလည်မသုန် ထမ်းရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ကေအဲန်ယူ – ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးသည် လက်ရှိနိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများအရ ပြည်တွင်းရှိ အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများ၊ တနည်းအားဖြင့် အာဏာသိမ်းအကြမ်းဖက် စစ်အုပ်စု၏ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံနေရသော်လည်း အမှန်တရားဘက်၌ ပြည်သူ့အတွက် ရပ်တည်လျက်ရှိသော အစုအဖွဲ့များနှင့် နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် အမြဲတစေ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်းကြုံတွေ့ရင်ဆိုင်ကျော်ဖြတ်နေကြရသည့် ကိုဗစ်–၁၉ အန္တရာယ်ဆိုးကိုလည်း ပြည်သူနှင့်အတူ အထူးသဖြင့် မိမိတို့အုပ်ချုပ်ရာဒေသများအတွင်း ကျန်းမာရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ကုသမှုများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ အလှူရှင်များ၊ ပြင်ပကျန်းမာရေး ဌာနများ၊ လူမှုကူညီစောင့်ရှောက်ရေး အသင်းအဖွဲ့များနှင့်လည်း အလျဉ်းသင့်သလို လက်တွဲဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

ပြည်တွင်းလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ကေအဲန်ယူ – ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးအနေဖြင့် တတ်နိုင်သမျှ ပံ့ပိုးကူညီခြင်းနှင့် Statement များထုတ်ပြန်ပြီး မည်ကဲ့သို့ ပံ့ပိုးကူညီလုပ်ဆောင်သွားမည်ကို ကမ္ဘာသိ ထုတ်ပြန်ပြီး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ကျန်းမာရေးအန္တရာယ်ကပ်ဆိုးများကြောင့်ဖျားနာ၊ သေဆုံးကြသည့် မိဘပြည်သူများအတွက်လည်းစိုးရိမ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်နေပြီး တတ်နိုင်သမျှစွမ်းအားရှိသလောက် အစီအစဉ်များရေးဆွဲပြီး ကျန်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းကာ ဤကပ်ရောဂါကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျှက်ရှိပါသည်။

ယခုလထုတ်စာစောင်နှင့်အတူ ပြည်သူပြည်သားအပေါင်း ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှု များမှလွတ်မြောက်ပါစေကြောင်း နှင့် ရောဂါကပ် ဆိုး များမှ အောင်မြင်စွာ ကျော်လွှားဖြတ်သန်း နိုင်ပါစေကြောင်း ဆုမွန်ကောင်း တောင်းပေးအပ်ပါသည်။

ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ အခြေခံလမ်းစဉ်

ကရင့်အမျိုးသား တော်လှန်ရေး၏ လက္ခဏာရပ်

◊ ကရင်အမျိုးသားတော်လှန်ရေးသည် ကရင်အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးကို အမျိုးသား ဖိနှိပ်မှုအပေါင်းမှလွတ်မြောက်ရေးအတွက် ဆင်နွှဲသည့် အမျိုးသား တော်လှန်ရေးကြီးဖြစ်ပါသည်

◊ ကရင်အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံး ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးကို ရယူခံစားနိုင်ရန်အတွက် ဆင်နွှဲနေသည့် တော်လှန်ရေးလည်းဖြစ်သည်။

◊ ကရင်အမျိုးသားတော်လှန်ရေးသည် အမျိုးသားရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီကို တစ်ပါတည်း ဆောင်ရွက်သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ တော်လှန်ရေးကြီးဖြစ်ပါသည်။

အခြေခံရန်သူနှင့် အဓိက တိုက်ကွင်း

◊ အခြေခံရန်သူသည် မဟာလူမျိုးကြီးဝါဒနှင့် အာဏာရှင်စနစ်ဖြစ်ပါသည်။

◊ အဓိကတိုက်ကွင်း သည် မဟာဗမာလူမျိုးကြီးဝါဒကို လက်ကိုင်ကျင့်သုံးနေသည့် အာဏာရှင်အုပ်စုဖြစ်သည်။

ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ အင်အားစုများ

◊ အမျိုးသားရန်သူကို ဆန့်ကျင်သည့် ကရင်မျိုးနွယ်စုမရွေး၊ ဘာသာယုံကြည်မှုမရွေး၊ လူထုလူတန်းစား မရွေး၊ ကျား/မ မရွေး၊ ကရင်အမျိုးသား အားလုံးသည် ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ အခြေခံအင် အားစုများဖြစ်ပါသည်။

◊ ကရင့်အမျိုးသားများ၏ ရန်သူကို ဆန့်ကျင်သည့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကိုလည်းကောင်း၊ ကေအဲန်ယူ ကိုလည်းကောင်း၊ ကရင်အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကိုလည်း မဆန့်ကျင်သည့်ကရင်အမျိုးသားအဖွဲ့အစည်းများသည် (ပြည်တွင်း၌ဖြစ်စေ၊ ပြည်ပ၌ဖြစ်စေ) ကရင့်အမျိုးသား တော်လှန်ရေး၏ အင်အားစုများဖြစ်ပါသည်။

ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ မဟာမိတ်များ (ဝါ) မိတ်ဆွေများ

ဘုံရန်သူကိုဆန့်ကျင်၍ ကေအဲန်ယူနှင့်ကရင့်တော်လှန်ရေးကို မဆန့်ကျင်သည့် ဘဝတူလူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ။

ဘုံရန်သူကိုဆန့်ကျင်၍ ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကို မဆန့်ကျင်သည့် ဒီမိုကရေစီပါတီ အဖွဲ့အစည်းများ။

ပြည်တွင်းပြည်ပမှ ကေအဲန်ယူ နှင့် ကရင့်တော်လှန်ရေးကို စာနာထောက်ခံသည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကရင့်တော်လှန်ရေး၏ မဟာမိတ်များ၊ မိတ်ဆွေများဖြစ်သည်။

ဦးဆောင်မှု

(၁) တော်လှန်ရေးသည် မျိုးချစ်များက ကရင့်အမျိုးသားတော်လှန်ရေးကို ဦးဆောင်ရမည်။

(၂) တော်လှန်သော မျိုးချစ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ကေအဲန်ယူ အစည်းအရုံးသည် ကရင်အမျိုးသားတော်လှန်ရေးကို ဦးဆောင်ရမည်။

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ
လံာ်ခၢၣ်သး
ကီၢ်သူလ့ၤ
www.knuhq.org

နံၤသိ – လါယူၤ(၁၄)သီ, ၂၀၂၁နံၣ်
လါနွံထီၣ် (၅)သီ,၂၇၆၀နံၣ်

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ကရၢခိၣ်, သုးခိၣ်ကျၢ်ဒိၣ်စိစီၤမူၤတူစ့ဖိ အလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ်ဆူကီၢ်သူလ့ၤမုၢ်နံၤ

ခိၣ်နၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်ဒီးခိၣ်နၢ်သိၣ်ဖှူခဲလၢာ်သ့ၣ်သုဧၢ

တနံၤအံၤမ့ၢ်ဝဲလါယူၤ(၁၄)သီ **"ကီၢ်သူလ့ၤအမုၢ်နံၤ"** န့ၣ်လီၤ.ဒ်ပစံးတၢ်အသိး,ဖဲလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် **"ကီၢ်သူလ့ၤ ပဒိၣ်"** ဖဲလၢ လါယူၤ (၁၄) သီန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်အီၤ ဒ်အမ့ၢ် **"ကီၢ်သူလ့ၤအမုၢ်နံၤ"** န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢ ခိၣ်နၢ် ပဒိၣ်ပပှၢ် ဒီးခိၣ်နၢ် သိၣ်ဖှူတဖၣ် အတၢ်အိၣ်ဖှိၣ် လၢဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ **"ဝ့ၢ်တီအှူ"** န့ၣ် ထံၣ်ဝဲလၢ အလီၢ်အိၣ်ဝဲ သပှၢ်ကတၢၢ် လၢတၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် **"ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်"** အဃိ ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ **"ကီၢ်သူလ့ၤ ပဒိၣ်"** ဒီးမုၢ်နံၤအံၤန့ၣ် ကိးဝဲလၢ **"ကီၢ်သူလ့ၤအမုၢ်နံၤ"**န့ၣ်လီၤ. ဒီးခိၣ်နၢ်တဖၣ်ထံၣ်ဝဲလၢ **"ကီၢ်သူလ့ၤ ပဒိၣ်"** အမုၢ်နံၤအံၤ အလီၢ်အိၣ်လၢ ကညီကလုာ်ခိၣ်နၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ် ဒီးခိၣ်နၢ်သိၣ်ဖှူခဲလၢာ် ကြၢးသ့ၣ်နီၣ် မၤလၤကပီၤအီၤထီဘိလၢကညီဒီကလုာ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢ ကညီဖိတဖၣ် နုာ်လီၤဝဲဆူ စုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အဆၢကတီၢ်န့ၣ် ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ (KNDO) ဒုးနဲ့ၢ်ဝဲဝ့ၢ်တဝ့ၢ်ဝံၤတဝ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. သနာ်က့, တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ပၢတၢ်ပြးဒီး တၢ်ပၢဆှၢ ရဲၣ်ကျဲၤဒ္ သဝီဒီးခူဖိၤဝ့ၢ်ဖိၤတခီတအိၣ်နီတမံၤဘၣ်.အဃိသတးဒီး,ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်ဒီးခိၣ်နၢ်တနီၤဃ့ထီၣ် ဝဲလၢ တၢ်ကဆှၢလီၤ နဲ့ၢ်အီၤခိၣ်နၢ် ပဒိၣ်ပပှၢ်လၢကဘၣ် ပၢဆှၢရဲၣ်ကျဲၤက့ၤဝဲ ခူဖိၤဝ့ၢ်ဖိၤ ဒီးလီၢ်ကဝီၤတဖၣ် လၢအိၣ်ဝဲလၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အစုဒုၣ်စုတီၤအဖီလာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိၣ်ဘၣ် တမံၤအံၤန့ၣ်မ့ၢ် ဂ့ၢ်ဂီၢ်အှူအတၢ်လိၣ် ဘၣ်တမံၤန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢဂ့ၢ်ဂီၢ်အှူတၢ်လိၣ်ဘၣ် ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ် တဖၣ်ဃ့ထီၣ်ဝဲ **"ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်"** လၢကပၢဆှၢရဲၣ်ကျဲၤဝဲခူဖိၤဝ့ၢ်ဖိၤဒီးလီၢ်ကဝီၤလၢအိၣ်ဝဲလၢခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် – ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အစုတီၤ ဖီလာ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကါဒိၣ်ဝဲသပှၢ်ကတၢၢ် ဒီးခိၣ်နၢ်တနီၤထံၣ်ဝဲ လၢတၢ်လိၣ်ဘၣ်တမံၤအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအလိၣ်သပှၢ်ကတၢၢ်အဃိကွဲဃီၤဝဲတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အံၤဖဲ **ဝ့ၢ်တီအှူ** ဖဲ၁၉၄၉, လါယူၤ (၁၄) သီအနံၤ, ဒီးတနံၤဃီန့ၣ် ဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ **ကီၢ်သူလ့ၤ ပဒိၣ်** ဒီးကိးဝဲလၢ **ကီၢ်သူလ့ၤ အမုၢ်နံၤ** နံၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး, ကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူကံ့ ဒီးခိၣ်နၢ်အဒိၣ်အထီတဖၣ်ထံၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဘှီဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ် ခ့ၣ် အဲၣ်ယူၣ် – ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ ဒီးအတၢ်ပၢတၢ်ပြးဃုာ်ဒီး ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢ အလီၢ်အိၣ်ဝဲလီၤ. အဃိ, ကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူကံ့ တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးရဲၣ်ကျဲၤဝဲ ခီကရဲး လၢဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤ လၢဖၣ်ပူၣ်ခီကရဲးဖဲ ၁၉၅၀, လါယူၤလံ (၁၇) သီ တုၤ (၁၉) သီန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်အံၤအပူၤန့ၣ် သုးခိၣ်ကျၢ်စဲခ့ၣ်ဆှၢနုာ်လီၤဝဲလၢတၢ်ကသူၣ်ထီၣ်ဆီလီၤဘၣ်က့ၤခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်န့ၣ်လီၤ.ဒ်န့ၣ်အသိး,သုးခိၣ် ကျၢ်မ့မိၣ် ဆှၢနုာ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ တၢ်ကဘှီဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်က့ၤသုးမုၢ်ဒိၣ် ဒီးမ့မ့ၢ်ပဒိၣ်လီရံၣ်ဖိကံတခီ ဆှၢနုာ် လီၤဝဲလၢ တၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ် တၢ်ပၢတၢ်ပြးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, မ့မ့ၢ် သုးခိၣ်စိအ့ၣ်စိမ့ၢ်း (Alfonso) တခီ စူးကါဝဲ တၢ်ကတိၤဆူၣ်ဆူၣ်ကိၤကိၤ ဒီးတၢ်စံး တၢ်ကတိၤလၢတကြၢးဝဲဘၣ်ဝဲတဖၣ် ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်

လၢာ်ကွံာ်ဝဲ လၢတၢ်ကလီကလီအပူၤအဃိ လၢခံကတၢၢ် ခီကရဲး တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိ လၢတၢ်ကသူၣ်ထီၣ်ဆီလီၤဘၣ်က့ၤ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်ကဲ့ၤ တၢ်ပၢတၢ်ပြးန့ၣ် တလၢထီၣ်ပှဲၤထီၣ်ဝဲလၢၤဘၣ်. သနာ်က့, တချုးလၢစုကဝဲၤအတၢ်ပၢၢ်ဆၢစးထီၣ်လံၤလံၤန့ၣ် ခိၣ်နၢ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ် တသ့ဖဲအသ့န့ၣ် ဂုာ်ကျဲးစၢးမၤဝဲအဃိ တၢ်သ့ၣ်ညါနၢ်ပၢၢ်လၢဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်လီၤကရၢကရိအတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ် တလီၤတံၢ်အါလၢ်ကဲာ်ဆိးဘၣ်.

လၢအဂၤတကပၤန့ၣ် တၢ်ဆိကမိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲတမံၤလၢ စုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢအဆၢကတိၢ်န့ၣ် အလီၢ်တအိၣ်လၢ တၢ်ကဘၣ်မၤအါထီၣ် တၢ်ပၢတၢ်ပြးအတၢ်မၤတဖၣ်ဘၣ်. အလီၢ်တအိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ပၢဆှၢရဲၣ်ကျဲၤအီၤဒ်ထံကီၢ် တဘ့ၣ်ဘၣ်. ဖဲလၢစုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢအဆၢကတိၢ်န့ၣ် တၢ်ကပၢဆှၢရဲၣ်ကျဲၤအီၤဒ်ထံကီၢ်တဘ့ၣ်အသိးတသ့ဘၣ်. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါပမ့ၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်ပၢတၢ်ပြးန့ၣ် ပတၢ်ဝံတၢ်ယိးကအါထီၣ်ဝဲအသိတခါဒီးစုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢမၤနၢၤ တၢ်ချ့ချ့တသ့ဘၣ်အဃိပကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤအးလီၤတၢ်စိကမီၤခဲလၢာ်ဆူသုးအစုပူၤလီၤန့ၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲတမံၤန့ၣ်လီၤ.

ခီဖျိလၢတၢ်မၤအသး ဒ်သိးအံၤတဖၣ်အဃိ ကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူကွံ လၢအမ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ် ဒီးသုးဂ့ၢ်ဝီခိၣ်ကျၢၢ် **(စစ်သေနာပတိချုပ်)** တဂၤဒၣ်လဲၣ် မၤတၢ်တသ့နီတမံၤဘၣ်. ကယဲၢ်ပှၤလၢတီခိၣ်ရိၣ်မဲတၢ်ခဲလၢာ်န့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲ သုးအလီၢ်အလၤဒီး ကယဲၢ်တၢ်စိကမီၤခဲလၢာ်န့ၣ်ဟ်ဝဲလၢ သုးအစုပူၤဒီး ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ သုးမီၤစီရီၤ ဒီးသုးစီၤပၤ အတၢ်ဒိၣ်စိန့ၣ်လီၤ. သုးခိၣ်သုးနၢ်တနီၤန့ၣ် လၢတဘျီခါန့ၣ် မ့ၢ်ဒၣ်ပှၤပတီၢ်မုၢ်ဖိတဖၣ်လီၤ. သုးအတၢ်သိၣ်တၢ်သီဒၣ်လဲၣ် တနၢ်ပၢၢ်ဝဲဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်, တုၤကဲထီၣ်သုးခိၣ်သုးနၢ် ဒီးတုၤတၢ်စိကမီၤ ဘၣ်တၢ်ဟ်က့ၤအီၤလၢ သုးအစုပူၤန့ၣ် သုးစီၤပၤဖိတဖၣ်ဒိၣ်စိထီၣ်ဝဲ တုၤကူၣ်လိာ်တၢၣ်ပီၣ်တၢ်ဒီး သုးခိၣ်သုးနၢ် အဒိၣ်အထီတဖၣ် တအိၣ်ဝဲလၢၤဘၣ်. ထံၣ်အံၣ်ထံၣ်ဆံးက့ၤ သုးခိၣ်သုးနၢ် ဒီးပဒိၣ်ပပှၢ်တဖၣ် လၢပၢဆှၢအီၤဒီး တၢ်ယုနီၢ်ကစၢ်အဘျုးဒၣ်ဝဲတဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ, တၢ်မၤထီဒါထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဝဲအဃိ ထံဖိကီၢ်ဖိ ကမျၢၢ်ဒီးခိၣ်နၢ်တနီၤ အသးသဟီၣ်လီၤကွံာ်ဝဲ ဒီးဟ်တ့ၢ်ကွံာ်ဝဲ တၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ. တုၤနုၤတစု, တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ် တအိၣ်ဘၣ်အမဲာ်ညါ တၢ်ဆံးလီၤစှၤလီၤ အိၣ်ထီၣ်ဝဲကွ့ၢ်ကွ့ၢ်ဒီး လၢစှၤလါအကတိၢ်ပူၤန့ၣ် ဝ့ၢ်တဝ့ၢ်ဘၣ်တဝ့ၢ်, ဘၣ်လီၤက့ၤဆူဒုၣ်ဒါအစုၤပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ကညီကလုာ် ပစုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤအမ့ၢ်အတီလၢတၢ်သူၣ်ထီၣ်ဆီလီၤက့ၤ ပ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်, ဘှီဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ် ပတၢ်ပၢတၢ်ပြးတန့ၢ်ဘၣ် ဒီးတၢ်လဲၤခီဖျိလၢသုးစီၤပၤဖိတဖၣ်အတၢ်ဒိၣ်စိဒီးပတၢ်ပၢၢ်ဆၢတၢ်ဆံးလီၤစှၤလီၤအဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ခိၣ်နၢ်ပဒိၣ်ပပှၢ်ဒီးခိၣ်နၢ်သိၣ်ဒူခဲလၢာ်သ့ၣ်သုဓါ

ပဝဲခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ န့ၣ်ပမ့ၢ်ထံရှၢ်ကီၢ်သဲးစုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢကရၢလၢအိၣ်ဒီး ထံရှၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိလီၤတံၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်သူလ့ၤ အမုၢ်နံၤလၢ တၢ်ဂဲၤလိာ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်ဒီး တၢ်ဂဲၤလိာ်လၢ တၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်ကီၢ်သူလ့ၤ, ဒ်ပစံးတၢ်အသိး, ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အတၢ်ပၢတၢ်ပြးဒီးအတၢ်သူၣ်ထီၣ်ဆီလီၤအမုၢ်နံၤအံၤမ်ကမ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ပဝဲ, လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢ ပဝဲခိၣ်နၢ်တဖၣ်လၢ ပတၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်, ပတၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်သူၣ်ထီၣ် ဆီလီၤဒီး ပတၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိလၢအမ့ၢ်ဝဲကညီဒီကလုာ်အထံရှၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိန့ၣ်တက့ၢ်.ဒ်သိးဒီး ပကတုၤဃီၤဆူပတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိအဂီၢ်န့ၣ် အလီၢ်အိၣ်လၢပကဘၣ်ဟ်ဒိၣ်ပတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ် ဒီးလဲၤအီၤဒ်ပတၢ်ဘျၢသဲစးခိၣ်သ့ၣ်အတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိအိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ်တက့ၢ်.ဒ်ပတၢ်ပၢၢ်ဆၢအကျဲသနူဒီးပတၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်မၤအကျဲအိၣ်ဝဲ အသိးန့ၣ်ဖဲအသ့န့ၣ် မ်ပကဘၣ်ပိာ်ထွဲမၤထွဲအီၤအဂ့ၤကတၢၢ်ဒီးဂဲၤလိာ်ဒီတဒၢသကိး ပထံရှၢ်ကီၢ်သဲးအတၢ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်ဒီး ကညီကလုာ်အထံရှၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိ တုၤလၢကညီကလုာ်အတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိလၢထီၣ်ပှဲၤထီၣ်ဝဲတစုန့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ဘျုး

<u>သုးမုၢ်ဒိၣ်ဝဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ် အလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ်လၢအမ့ၢ်</u>

<u>ကီၢ်သူလ့ၤ သုးမုၢ်ဒိၣ်မုၢ်နံၤစိးကၠၤ အဝီ (၇၂) ဝီတဝီအနံၤ</u>

<u>မုၢ်နံၤ – ၅/၇/ ၂၀၂၁</u>

သးခုစံးဘျုးဘၣ်ကၠၤ တၢ်ထံတၢ်တီကစၢ်လၢဟ့ၣ်ဝဲပှၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ် တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ ပချုးနၢ်ကၠၤ ကဒီးပသုးမုၢ်ဒိၣ် မုၢ်နံၤစိးကၠၤအဝီဒ်အံၤအဃိန့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီ ပဆှၢလီၤတၢ်ဆၢဂ့ၤဆှၢဝံၢ်ဆူ ပသုးမုၢ်သံၣ်ဘိ၊ ခိၣ်နၢ်၊ သိၣ်ဒူ ဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်လီၤဆီဒၣ်တၢ် လၢကီၢ်သူလ့ၤသုးမုၢ်ဒိၣ်မုၢ်နံၤ (Kaw Thoo Lei Armed Forces Day) စိးကၠၤကဒီး (၇၂) ဝီတဝီမုၢ်နံၤအံၤန့ၣ် လီၤ.

ပကွၢ်ကဒါကၠၤပသုးမုၢ်ဒိၣ်အတၢ်လဲၤတရံးအံၤ တမ့ၢ်တၢ်ဘီၣ်တလိၣ်ဘၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအယံာ်ဝဲထီဝဲ လၢနံၣ်ဓိၤလါဓိၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢစုကဝဲၤတၢ်ဂဲၤလိာ်အံၤ စးထီၣ်အသးမ့ၢ်လၢ ကညီဖိ အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခီၣ်ဘၣ် ပယီၤကလုာ်လၢအစူးကါ ကလုာ်ဒိၣ်စိသနူဒီး မၤအၢမၤသီ၊ မၤဆူၣ်မၤစိး ဆိၣ်တံၢ်မၤနၢၤပပှၤကလုာ်တကးဘၣ်ဂုာ်ဆူၣ်ဟံးန့ၢ် ပတၢ်အိၣ်ယၢၤ ဟီၣ်ခိၣ်ကပံာ်တဖၣ်တုၤဒၣ်လဲာ် လၢတၢ်မၤသံမၤဝီအပတီၢ်အဃိ ပမိၢ်ပၢ်ဖံဖုတဖၣ် လၢတၢ်အဲၣ်ဘၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ် ဒီးဝံသးစူၤတ့ၢ်ဝဲ သုးကစီၤကွံာ်အသးတတီၤဘၣ်တတီၤ လၢတၢ်ကစုဒုအပူၤ တုၤလီၤလၢပမိၢ်ပၢ်ခိၣ်နၢ်သူၣ်ခ့သးပှၢ်ကွၢ်ကၠၤတၢ်အိၣ်သးဒီး ထံၣ်ဝဲလၢပမ့ၢ်အိၣ် ကိာ်ဟုဒ်ဆီမိၢ်ပှၢ်ဟုအဒံၣ်တခီ ယံာ်ယံာ်အိၣ်ကၠၤဒၣ်လၢ တၢ်ကယီၢ်ပချၢဃံဒီး ပကသံဃုာ်ဒီးပဒံၣ်ပဖိခဲလၢာ် ပစၢၤကလီၤတူာ်ကွံာ်လၢကီၢ်တဘ့ၣ်အံၤအပူၤအဃိ လၢတၢ်ကွၢ်ထံကွၢ်ဆးဒီး ဆိကမိၣ်ကၠၤတၢ်လၢ အပှၤကလုာ်အဂီၢ်ဒီး ဂုာ်ကျဲးစၢးထိၣ်ဟူးထိၣ်ဂဲၤထီၣ်ကၠၤ အပှၤကလုာ်ဒီး ကရၢကရိထီၣ်ကၠၤ ကညီဖိတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် တပတီၢ်ဘၣ် တပတီၢ်တုၤလီၤကၠၤလၢ (ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ– KNU) ဖဲ (၁၉၄၇) လါဖ့ၤဘြူၤအါရံၣ် (၅) သီအနံၤဒီးဟ်ပနီၣ်ကၠၤဝဲလၢအမ့ၢ် (ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢအမုၢ်နံၤ– Karen National Union Day) တုၤလီၤကၠၤလၢပစိၤပလာ်ထးကတီၢ်ခဲအံၤ တကးဒံးဘၣ်ဖဲ (၁၉၄၇) လါယူၤလံ (၁၆) သီန့ၣ် ကရၢကရိထီၣ်ကဒီး (ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ– Karen National Defense Organization-KNDO) လၢကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ဒီတဒၢကၠၤ ကညီဒီကလုာ်အဂီၢ်အမဲာ်ညါဖဲ (၁၉၄၈) လါဖ့ၤဘြူၤအါရံၣ် (၁၁) သီန့ၣ်ကရၢကရိဟ်ပနီၣ်ကၠၤကဒီး (ကညီဒီက လုာ်မုၢ်နံၤ– Karen National Day) ဒ်အမ့ၢ်ကညီဖိအိၣ်လၢ သဝီခိတနီၤဟဲဟ်ဖှိၣ်ထိၣ်သး ဃုာ်ဒီးကညီဖိလၢဝ့ၢ်ပူၤနီၣ်ဂံၢ်ခဲလၢာ် (၄၀၀၀၀၀) (လွံၢ်ကလီၢ်) ဘျဲၣ်ဒီး ကိးသတြီဃ့ကၠၤ ထံကီၢ်လၢတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်အကျဲ) ဃ့ထီၣ်ဝဲအဖီခိၣ် (ဖဆပလ) အပဒိၣ် (ဦးနု) တဟ့ၣ်ဘၣ်အမဲာ်ညါစံးဝဲလၢ သုမ့ၢ်လိးကီသုထံသုကီၢ် သုကဘၣ်ဒုးနၢ်ကၠၤအီၤသၢၣ်၊ မၤကဒီးဖဲ (၁၉၄၉) လါယနူၤအါရံၣ် (၃၁) သီအနံၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအိၣ်ထိၣ်ကၠၤလၢ (ဖဆပလ) ပဒိၣ်ဒီး ပ (KNU) အပူၤဒီး တၢ်ဟ်ပနီၣ်ကၠၤအီၤလၢ ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢမုၢ်နံၤ–တၢ်ကွၢ်ကၠၤ (၁၉၄၉) ကညီဖိတဖၣ်အသးဆူၣ်သးဂဲၤလၢ ကဒုးဖျိးကွံာ်ဒုၣ်ဒါလၢအမ့ၢ် (ပယီၤကလုာ်ဒိၣ်စိလၢအဟံးဃာ် ကလုာ်ဒိၣ်စိသနူ) အဃိ ကညီဖိဟ်ဖှိၣ်ထိၣ်အသး ဒ်အမ့ၢ်ကညီဖိလၢအအိၣ်ကဲဟ်စၢၤသုးလၢ ပဒိၣ်သုးကျိၢ် လၢအမ့ၢ် (ကညီနီၣ်ဂံၢ် (၁) သုးရှ့ၣ်) (1st Karen Rifle), ပၢၤကီၢ်သုးတဖၣ်၊ သ့ၣ်ပှၢ်သုးတဖၣ်) ဃုာ်ဒီး (KNDO) သုးဒီး ပကညီဖိလၢကဲပဒိၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် အမဲာ်ညါ ထံဖိကီၢ်ဖိဒုသဝီသူၣ်ဘီၣ်သးစၢ် လၢအသးဆူၣ်သးဂဲၤလၢ ကဒုးနၢ်ကၠၤထံကီၢ်တဖၣ် ဟ်ဖှိၣ်ထိၣ်အသးအကျါ ဟ်ဃုာ်ဒီးကချၣ်သုးတရှ့ၣ် လၢအဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ သုးခိၣ်ဒိၣ်

နီၣ်ဆဲ ဒီးစးထီၣ်ဒုး (ဖဆပလ) သုးပဒိၣ်မၤသးဒ် မ့ၣ်အူလဲးတၢ်သိး ဆူၣ်မးချမးလဲၤသွဲးသွဲး လၢလွံၢ်လါယဲၢ်လါ အတီၢ်ပူၤ ဒုးခူဒုးဝ့ၢ်နၢ်ကွၢ်ကွၢ် တုၤဒၣ်လဲာ်လၢကီၢ်ပယီၤ (ဖဆပလ) ဘၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်က့ၤအီၤလၢ (၇) မံၤလာ် ပဒိၣ် (ခုနှစ်မိုင်အစိုးရ) အသိး ဘၣ်ဆၣ် လၢတၢ်တပာ်သူၣ်ပာ်သးအပူၤ တၢ်ပၢၢ်ဆၢသုး အံၤလၢတဖျးမဲာ်အတီၢ်ပူၤ ဘၣ်ဂုၤက့ၤအသးပစ့ၢ်ပတ့ၤ လၢဝ့ၢ်တကူၣ် ဆူ တီအူ လၢတၢ်ထိၣ်တဲာ်က့ၤတချုးတဒးဘၣ်အပူၤ တုၤလၢခိၣ်နၢ်သ့ၣ်တဖၣ် တုၤက့ၤလၢတီအူဝ့ၢ်ဒီး အိၣ်ဖှိၣ်ပဲာ်ထံနီၤဖးသကိးက့ၤဝဲလၢ ဘၣ်မနုၤတၢ်ကဲထီၣ်သး ချသဒံးဒ်သိးအံၤလဲၣ် တၢ်ဃုထံၣ်နၢ်က့ၤ (၁)။ ခီဖျိလၢပတၢ်ဒုးအံၤဆူၣ်၊ ချ့၊ မၤန့ၢ်ခူဝ့ၢ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ် ခူဝ့ၢ်တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢပဒုးနၢ်အီၤတဖၣ် ပတအိၣ် ကတီၤဟ်ပသးနီတမံၤလၢ ကကွၢ်ထွဲပၢဆှၢက့ၤအဂီၢ်ဘၣ် (ဒုးနၢ်ဝံၤလဲၤဆူညါ၊ လီၢ်ခံတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤကွၢ်ထွဲတအိၣ်)• (၂)။ ပသုး လၢဒုးတၢ်တဖၣ် တမ့ၢ်သုးစဲာ်နီၢ်ခဲလၢာ် တနၢ်ပၢၢ်သုးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢ တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ ပှဲၤတဘိဃီအဖီလာ်တမ့ၢ် ဘၣ်အဃိ ဒီးဖဲ (၁၉၄၉) လါယူၤ (၁၄) သီအနံၤ တၢ်အိးထိၣ်ပဒိၣ်တဖုလၢ အကတီခိၣ်ရိၣ်မဲပၢဆှၢက့ၤ ကီၢ်လၢပဒုးနၢ်အီၤခဲအံၤဒီး ဟ်လီၤဝဲကီၢ်အံၤအမံၤလၢ ကီၢ်သူလ့ၤ ပဒိၣ်လၢအတီခိၣ်ရိၣ်မဲပၢဆှၢတၢ် ဘၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢ ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်ဒီး ဟ်လီၤက့ၤခိၣ်နၢ် ဘၣ်မူဘၣ်ဒါတပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ် စးထိၣ် (ကီၢ်ခီ၊ကီၢ်ရှၣ်၊ကီၢ်ဆၣ် ဃုာ်ဒီးဒူသဝီပၢပြးတဖၣ်) တဟါဃီ ရၤလီၤဒုးသ့ၣ်ညါဝဲလၢ ကီၢ်သူလ့ၤကွဲၤလ့လီၤသနၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဖျာၣ် (ဘၣ်ထွဲက့ၤကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤ)၊•

(၂) တၢ်ဂံၢ်စံၢ် (၂) ဘီတဘီတခီ တုၤလၢတၢ်အိးထိၣ်ပဒိၣ်ဝံၤလံဒီး တၢ်လၢအလိၣ်ဒိၣ်ကတၢၢ်လၢ တၢ်ကကပာ့ကဃာ်ဂၢၤလီၤက့ၤပဒိၣ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိအဂီၢ် အလီၢ်အိၣ်ဝဲသပှ်ၢ်ကတၢၢ် (မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်) အဃိ ကွၢ်က့ၤ ပသုးလၢပစးထိၣ်ဒုးတၢ်၊ တၢ်လဲၤသးချံးချူး၊ ဃူဃူဖိးဖိးဘၣ်ဆၣ် ဒ်ပတဲတ့ၢ်အသိး သုးဒုးတၢ်အကျါ တမ့ၢ်သုးတကဲဘၣ်သုးနီတဘျီ နုာ်လီၤဒုးတၢ်၊ တၢ်ပၢဆှၢကွၢ်ထွဲဖိၣ်ပှဲၤတအိၣ်ဃိ တၢ်ဖံးတၢ်မၤမ့ၢ်တလဲၤသး ဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲတအိၣ် တၢ်ဖိၣ်ပှဲၤဒ်အမ့ၢ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢ တၢ်ကတဲနၢ်ပၢၢ်တဲတသ့ တကနၣ်ဘၣ် ဒီး တၢ်လီၤပှိၢ်ချံးချူးအဃိ ဒ်သိးတၢ်ဒ်နှၣ်သ့ၣ်တဖၣ် သုတအိၣ်ထိၣ်လၢၤတဂ့ၤအဂီၢ် ဖဲ (၁၉၄၉) လါယူၤလံ (၅) သီအနံၤ တၢ်ကရၢကရိထိၣ်က့ၤသုးလၢ အစးထိၣ်ဒုးနၢ်ထံကီၢ်တဖုအံၤ တၢ်ဟ်ဖှိၣ်က့ၤအီၤဒ်သုးမုၢ်ဒိၣ်တဖုအသိး ဒီးတၢ်ဃုထၢဟ်လီၤနၢ်က့ၤ ခိၣ်နၢ်တဆီဘၣ်တဆီ၊ တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲတပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ်၊ တဆီဘၣ်တဆီတုၤလီၤက့ၤလၢ သုးယဲၤတယဲၤဘၣ်တယဲၤအပတီၢ် ဒီးဟ်လီၤနၢ်က့ၤစ့ၢ်ကီး ဟီၣ်ကဝီၤတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲ ဒ်တၢ်မၤအကျိၤအကွာ်ဒၣ်ဝဲစှာ်စှာ် ဃုာ်ဒီးတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒၣ်ဝဲစှာ်စှာ် လၢကီၢ်ရှၣ်တဘ့ၣ်သုးက့တဘ့ၣ်စှာ်စှာ် ဒီး သုးရှၣ်၊ သုးဒ့တဖၣ် ဒ်တၢ်မၤအကျိၤအကွာ်ဒီးတၢ်ဖိၣ်က့ၤအီၤလၢပှဲၤတဘိဃီတဆီဘၣ်တဆီဆူ သုးဝဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်ပတီၢ် အဃိ မုၢ်နံၤလၢတၢ်ကၢၤဖှိၣ်ဟ်ဖှိၣ်က့ၤသုးလီၤပြံလီၤပြါတဖၣ်ဆူ သုးတဖုဃီအဃိဘၣ်တၢ်ကိးက့ၤအီၤလၢ ကီၢ်သူလ့ၤသုးမုၢ်ဒိၣ် (Kaw Thoo Lei Armed Forces- KAF) ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထိၣ်အီၤဖဲ တီအူဝ့ၢ်လၢ တၢ်အိးထိၣ်ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ် ဝံၤအလီၢ်ခံ တလါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

မုၢ်နံၤဒိၣ်မုၢ်နံၤထီလၢ တၢ်ပာ်ပနီၣ်တ့ၢ်အီၤလၢ ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်အိၣ်သးမ့ၢ်ဂ့ၤ မ့ၢ်တုၤဃီၤက့ၤလၢဆၢက့ၤအလီၢ်တနံၣ်တဘျီန့ၣ် ဘၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်က့ၤအီၤလၢ အမ့ၢ်မုၢ်နံၤသဘျဒီး ဘၣ်တၢ်မၤလၤကပီၤအီၤလၢ လခသ၊ သဝခ ဃုာ်ဒီး သုးက့၊ ကီၢ်ရှၣ်ဖဲအသ့ဒီး ထိၣ်ဘးက့ၤဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒၣ်တၢ် မုၢ်နံၤလၢအမ့ၢ် ကညီနံၣ်ထီၣ်သီ၊ တၢ်ပၢၢ်ဆၢမုၢ်နံၤ မၤထူရၤမုၢ်နံၤ၊ တၢ်အိၣ်သးမ့ၢ်ဂ့ၤ လၢလီၢ်ခၢၣ်သးအပတီၢ် တၢ်မၤလၤကပီၤအီၤ ဆူၣ်ဆူၣ်ဘှဲၣ်ဘှဲၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်နံၤအဂၤတဖၣ် ဘၣ်တၢ်မၤလၤကပီၤအီၤကိးနံၣ်ဒဲးဖဲဆၢက့ၤအလီၢ် ဘၣ်ဆၣ်တၢ်မၤလၤကပီၤဒၣ်အီၤဖဲ အကြၢးအဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးမုၢ်ဒိၣ်မုၢ်နံၤလၢ တၢ်မၤလၤကပီၤအီၤ တနံၣ်အံၤမ့ၢ်ဒၣ် သုးမုၢ်ဒိၣ်လၢ ဘၣ်တၢ်ကရၢကရိထိၣ်အီၤဖဲ (၁၉၄၉ နံၣ်၊ လါယူၤလံ ၅ သီ) န့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤပသုးမုၢ်ဒိၣ် ဘၣ်တၢ်ကိးက့ၤအီၤလၢ ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ် ဒီးတမ့ၢ်တၢ်သူၣ်ထိၣ်လီၤဆီ (ဒုးအိၣ်ထိၣ်လီၤဆီ)

ဘၣ် မ့ၢ်ဒၣ်ကီၢ်သူလ့ၤသုးမုၢ်ဒိၣ် (KAF) လၢတၢ်သူၣ်လီၤအဆိကတၢၢ်လီၤ. တၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်လဲၤယံာ်ဝဲထၢဝဲဒီး တၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ် ဆီတလဲအသး တဆီဘၣ်တဆီအဃိ လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လဲၤတရံးအသး အဖီခိၣ် ဖဲ (၁၉၅၆) နံၣ်မီကိၢ်တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် (ခီကရဲး) ကတီၢ် တၢ်စူးကါက့ၤကျဲသနူအသီတဘိဒီး ကီၢ်သူလ့ၤသုးမုၢ်ဒိၣ် အံၤ ဘၣ်တၢ်နီၤဖးလီၤက့ၤအီၤလၢ သုး (၃) ဒူၣ် (တပ်မတော် ၃ ရပ်) လၢအမ့ၢ်ဝဲ (၁) KPLA (၂) KPGF (၃) KNDO အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးမံၤအထီမ့ၢ်ဝဲ

၁။ KPLA – Karen People Liberation Army (ကညီထံဖိကီၢ်ဖိတၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်)

၂။ KPGF – Karen People Guerrilla Forces (ကညီထံဖိကီၢ်ဖိ တၢ်ဒုးစဲးပြံးသုး)

၃။ KNDO – Karen National Defense Organization (ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ)

– တၢ်စူးကါဝဲသုး (၃) ကလုာ်အံၤ စးထိၣ် (၁၉၅၆) တပယူာ်ဃီတုၤလီၤဖဲ (၁၉၆၈) နံၣ်၊ တီနီၤခံ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ် (ခီကရဲး) ကတီၢ်တၢ်ကွၢ်က့ၤပတၢ်အိၣ်သး လၢပစူးကါကျဲသနူဒီး သုး (၃) ကလုာ်အံၤအဖီခိၣ် တဖိးမံဒီးပပှၤကလုာ်တၢ်အိၣ်သး ဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဘၣ်အဃိ တၢ်ဆီတလဲက့ၤကျဲသနူလၢ ဘၣ်တၢ်စးထိၣ်တ့ၢ်အီၤ (KNU) ကျဲသနူ၊ မ့မ့ၢ်သုးတခီ တၢ်ထုးကွံာ်အမံၤ (၂) ခါလၢအမ့ၢ် (KPLA ဒီး KPGF) ဒီးထၢနុာ်က့ၤတခါလၢအမ့ၢ် (KNLA) ဒီးဟံးကဒါက့ၤ (KNDO) အိၣ်တ့ၢ်က့ၤဝဲသုးခံဒူၣ် (တပ်မတော်နှစ်ရပ်) လၢအဖိးမံဒီး (ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ) အကျဲသနူ လၢတၢ်ပာ်လီၤတ့ၢ်အီၤဒီး မၤထွဲတ့ၢ်အီၤတုၤလၢ ခ့ခါကတီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. အကျဲသနူလၢတၢ်စူးကါအီၤခဲအံၤ ဃုာ်ဒီးပသုးမုၢ်ဒိၣ်ခံဒူၣ်လၢာ် အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤမ့ၢ်ဒၣ်တၢ်ဒ်သိးသိး လၢပပှၤကလုာ်ထံဖိကီၢ်ဖိအတၢ်ဘၣ်ဘျုးဘၣ်ဖှိၣ်ဒီး အတၢ်ထူၣ်ဖျဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပသုးမုၢ်ဒိၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ အတၢ်လဲၤကျဲအံၤယံာ်တ့ၢ်လံဝဲ (၇၂) နံၣ်တီတီလံ၊ တမ့ၢ်တၢ်တစိၢ်တလီၢ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပတၢ်တိာ်တၢ်မုၢ်လၢ် ပတၢ်မိၣ်နၢ်သးလီအိၣ်ဝဲအသိး တလၢထိၣ် ပှဲၤထိၣ်ဒံးဘၣ်. ပအိၣ်ဒံးဒၣ်လၢ တၢ်ဂုာ်ကျဲးစၢးအဖၢမုၢ် (ကျဲဖးဖီ) ဒံးလီၤ. ပတလီၤမၢ်လီၤပှိၢ်ကွံာ်ဒံးဘၣ် ပအိၣ်ဆၢထၢၣ်သ့ဒံးဝဲ တုၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤ ခီဖျိလၢပတၢ်ထံတၢ်တီ၊ ပတၢ်စူၢ်တၢ်နာ် တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါလၢပစူၢ်ပနာ်ပဘူၣ်ပဘါအီၤ၊ ဒ်ပတဂၤပတဒူၣ်လၢ ပသနၢၣ်ဒၣ်ဝဲ အတၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်ဝါ အမဲာ်ညါ ပအိၣ်ဒံးဒီးပပဒိၣ်ပပှၢ်၊ ပသုးမုၢ်သံၣ်ဘိဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်လၢအအဲၣ်ဘၣ်ပှၤဒီး ဆီၣ်ထွဲဒံးပှၤအဃိ ပဆၢထၢၣ်သ့ဒံးဝဲ တုၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ပစံးဘျုးဘၣ်က့ၤ ပဒိၣ်ပပှၢ်၊ ခိၣ်နၢ်သိၣ်ဒူ ပပှၤမၤသကိးတၢ် ဃုာ်ဒီးပထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်ဒိၣ်ဆံးပြံသွါ ကိးနီၣ်ဂၤဒဲး လၢသု တၢ်အဲၣ်ဘၣ်ပှၤဒီး တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤပှၤ သပှၢ်ပှၢ်အဃိန့ၣ်လီၤ.

ပမူဒါတဝံၤတတဲာ်ဒံးဘၣ် ပအိၣ်ဒံးဒၣ်လၢ မူဒါတၢ်ဖံးတၢ်မၤအပူၤလီၤ. အလီၢ်အိၣ်လၢ ပကနၢ်ပၢၢ်ဖိၣ်လိာ်ပစုအါထိၣ်ဃံးထိၣ် တုၤလၢပတၢ်မၤနၢၤတုၤအိၣ်ပှၤတစုန့ၣ်လီၤ. ပဝဲကညီဖိကိးဂၤဒဲး ပကဟံးဃာ်ဂၢၢ်ကျၢၤ ပသုးရိၣ်မဲခိၣ်ကျၢၢ် အတၢ်ပာ်သးလၢ အစံးဝဲ "ပယီၤကလုာ်ဒိၣ်စိအံၤသုနာ်ဧါ" သါဝဲလီၤစီၤသါတနာ်ဘၣ်. မ့မ့ၢ် တၢ်ပာ်လီၤစုကဝဲၤစ့ၢ်ကီး လ့ၤတက့ၤတပာ်လီၤဘၣ်. ပကဒိကနၣ်လူၤပိာ်မၤထွဲ ကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူကွံ အကျဲသနူလၢအပာ်လီၤတ့ၢ်ဃာ်နၢ်ပှၤ ဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤလၢ ပသးပူၤတက့ၢ်.

ပဃုပပှိၤ

သုးမုၢ်ဒိၣ်ဝဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်

ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်

ကီၢ် သူ လ့ၤ

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ
လီၢ်ခၢၣ်သးဝဲၤလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်
ကီၢ်သူလ့ၤ
www.knuhq.org

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ် ဆူ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ အမုၢ်နံၤပှဲၤထီၣ်(၇၄) နံၣ်

မုၢ်နံၤ... လါယူၤလံ (၁၆) သီ ၂၀၂၁ နံၣ်

တနံၤအံၤမ့ၢ် တၢ်ကရၢကရိ ဒုးအိၣ်ထီၣ် **ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ(KNDO)** ပှဲၤ ထီၣ်ဝဲ (၇၄)နံၣ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်မၤလၤကပီၤ **ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ** ပှဲၤထီၣ် (၇၄)ဝီတဝီအမုၢ်နံၤအံၤ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်– ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ, လီၢ်ခၢၣ်သး ဆှၢလီၤတၢ်ဆၢဂ့ၤဆၢဝါဆူ **ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ** ခိၣ်နၢ်, သိၣ်ဒူ မုၣ်ခွါကိးဂၤဒဲးဃုာ်ဒီး ပပှၤကလုာ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢ်လၢဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဝဲ ကညီဒီကလုာ် အတၢ်ဂဲၤလိာ်တဖၣ် လၢကအိၣ်ပှဲၤဒီးတၢ်သူၣ်ဖှံသးညီ, နၢၤဒုၣ်နၢၤဒါ ဒီးမၤန့ၢ်အိၣ်ကဲ ကိးဒံနီၢ်ဂၤဒဲးန့ၣ်လီၤ.

ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ မ့ၢ်ဝဲ ကညီကလုာ်ပှၤဖိၣ်တၢ်စုကဝဲၤကရၢ လၢဘၣ်တၢ်ကရၢကရိ ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤ တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိ အခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဒ်သိး ကဒီတဒၢဝဲဒၣ် ကညီကလုာ်ဃုာ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိ ကမျၢ်တဖၣ် အသးသမူဒီးအစုလီၢ်ခီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီဖိတဖၣ် လီၤဆီဒၣ်တၢ် ဖဲ ၁၉၄၂ တုၤ ၁၉၄၅ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဒီး တၢ်ဒွဲၣ်ဒူဒွဲၣ်သဝီ, တၢ်မၤသံမၤဝီဒီးတၢ်မၤအၢမၤသီဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢ တၢ်အိၣ်သးဒ်သိးအံၤတဖၣ်အဃိ ကညီဒီကလုာ်ခိၣ်နၢ်တဖၣ် ဟ်ထံစိၤကွၢ်ဝဲ ကညီကလုာ်အတၢ်အိၣ်သး, ထံရှ့ၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်အိၣ်သးဒီး စိၤဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ် ထံကီၢ်ခိၣ်နၢ်တဖၣ် အလုၢ်အလၢ်, အထူသနူဒီး အတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲတဖၣ် အတၢ်အိၣ်သးဒီးထံၣ်ဝဲဒၣ် အလီၢ်အိၣ်သပှၢ်ကတၢၢ်လၢ တၢ်ကဘၣ်ကရၢကရိထီၣ်ကညီဒီကလုာ် ဂၢၤသးကရၢအဃိဖဲ ၁၉၄၇ နံၣ်လါယူၤလံ (၁၆)သီန့ၣ် **ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ (KNDO)**အံၤ ဘၣ်တၢ်ကရၢကရိဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. စိၤဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်အခါပှၤလၢ နာ်လီၤပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်ဒီးဂဲၤလိာ်တၢ်လၢ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢအံၤအပူၤတဖၣ် အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် မ့ၢ်ဝဲပှၤအဲၣ်ကလုာ် ကညီသူၣ်ဘီၣ်သးစၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်ပမ့ၢ်ပှၤတကလုာ်အသိး ပကအိၣ်မူ, အိၣ်စံာ်အိၣ်ကျၢၤဝဲ ဒ်ပှၤတကလုာ်အသိးဒီးပတၢ် အိၣ်မူက လဲၤထီၣ်လဲၤထီဝဲဒ်ပှၤကလုာ်ဂၤတဖၣ်အသိးအဂီၢ် အလီၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ပကညီကလုာ်တဖၣ် ကဘၣ်အိၣ်ဒီး ကလုာ်တၢ်သဘျ့, ကလုာ်တၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၢလီၤသးခွဲးယာ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ကညီဒီကလုာ်ခိၣ်နၢ်တဖၣ် ဟ်ထံနီၤဖးဝဲတၢ်အိၣ်သး လီၤတံၢ်လီၤဆဲးဒီးဟ်လီၤဝဲ ထံရှ့ၢ် ကီၢ်သဲး တၢ်တိာ်ကူၣ်ကျဲၤ ဒီးတၢ်မၤအကျဲတဖၣ် လၢဖိးမံလိာ် အသးဒီးစိၤဆၢကတီၢ်အတၢ်အိၣ်သး တစိၤဘၣ်တစိၤ ဒီးဂဲၤလိာ်မၤဖျါ ထီၣ်ဝဲအမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၢ်န့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီ တၢ်မၤလၢပှဲၤ ကညီဒီ ကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အထံရှ့ၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိအဂီၢ် အလီၢ်အိၣ်လၢ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသး

ကရၢအံၤကမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး ကညီပှၤဖိၣ်တၢ်စုကဝဲၤကရၢ လၢအိၣ်ဆၢထၢၣ်သဃဲၤဃုာ်ဒီး ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် –ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ လၢ တၢ်မၤလၢပှဲၤကညီဖိတဖၣ် အထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဒ်တၢ်ကရၢကရိ သူၣ်ထိၣ်ဆီလီၤဝဲ **ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ**(KNDO) အတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိ အခိၣ်သ့ၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်ဒီတဒၢကညီကလုာ်အသးသမူ, အတၢ်စုလီၢ်ခီၣ်ခိၣ် ဒီးတၢ်ဒီတဒၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် –ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်ဒီး တၢ်မၤလၢပှဲၤကညီဖိ ထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိတဖၣ် အိၣ်ဝဲအသိး ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢအံၤ အိၣ်ဆၢထၢၣ် ဃုာ်ဝဲဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်, ဖိၣ်လိာ်စုမၤသကိးတၢ်ဒီး ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်လၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီးတၢ်ဟံးစုနဲၣ်ကျဲအပူၤ တုၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ တၢ်ဒုးပၢၢ်ဆၢတၢ်ဂဲၤလိာ်ဒီတကတီၢ်, ဖိၣ်လိာ်စုမၤသ ကိးတၢ်ဒီး ကလုာ်ဒူၣ် ကရၢအဂၤအဂၤတဖၣ် ဒီးထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး ပၣ်တံၣ် တဖၣ် လၢတၢ်ထီဒါမၤက တၢၢ်ကွံာ် ကလုာ်ဒိၣ်စိသနူ ဒီးကယဲၢ်မီၤစိရိၤအသနူတဖၣ် ဒီးသူၣ်ထိၣ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ကီၢ်စၢဖှိၣ်ဖဲ ကီၢ်အံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢအံၤ မ့ၢ်ကညီစံၣ်စိၤန့ာ် တၢ်ဒီတဒၢ ကရၢတကရၢ လၢ ကညီဒီတကလုာ်အဂီၢ်ဒီး ဒီသဒၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်အဂီၢ် ဂၢၢ်ဂၢၢ်ကျၢၤကျၢၤ တုၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢအံၤ ကတိၢ်ဆူညါ, အလီၢ်အိၣ်ဒီးအကါဒိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ ကအိၣ်ဆၢထၢၣ်, ဒီတဒၢပၢၤဃာ်အတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤ လၢအဂ့ၤဒီးအိၣ်ဆၢထၢၣ်သဃဲၤဃုာ်ဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိ ကမျၢၢ်ခဲလၢာ် လၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲ ဒီးတၢ်နဲၣ်ကျဲ အဖီလာ်လၢတၢ်ထီဒါ မၤကတၢၢ်ကွံာ် ကလုာ်ဒိၣ်စိသနူ ဒီးကယဲၢ်မီၤစိရိၤသနူ လၢအထီဒါမၤဆူၣ် ကလုာ်ဒူၣ်ဒီး ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်တဖၣ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်ထံရှူၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်အိၣ်သး တၢ်ဆီတလဲအိၣ်ထိၣ်ဝဲအသိး ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ် ကရၢ ဟ်လီၤထံရှူၢ်ကီၢ်သဲးတၢ်တိာ်ကူၣ်ကျဲၤ ဃုာ်ဒီးတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် တကတီၢ်ဘၣ်တကတီၢ်, ဖိၣ်လိာ်စု မၤသကိးတၢ်ဒီး ကလုာ်ဒူၣ်တဖၣ်, ထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး ပၣ်တံၣ်တဖၣ် ဒီးကညီကလုာ် ထံဖိကီၢ် ဖိကမျၢၢ်တဖၣ် ဒီး ဂဲၤလိာ်ဝဲဒၣ် လၢတၢ်မၤကတၢၢ်ကွံာ်ဝဲ ကလုာ်ဒိၣ်စိသနူ ဒီးကယဲၢ်မီၤစိရိၤအသနူ တဖၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီ တၢ်တိာ်ကူၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ် ဒီးတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ် ကလၢထိၣ် ပှဲၤထိၣ်ဝဲအဂီၢ်, ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢဃုာ်ဒီး ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ် တဖၣ်ကဖိၣ် လိာ်ပစုမၤသကိးတၢ်ဒီး ကညီကမျၢၢ် ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် ဒီးကလုာ်ဒူၣ်ခဲလၢာ် လၢတၢ်သူၣ်ထိၣ် ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ် ထံကီၢ်တၢ်နီၢ်လၢ အအုၣ်ကီၤဝဲဒၣ် ကလုာ်တၢ်ထဲသိးတုၤသိးဒီး တၢ်စံၣ်ညီၣ် ပၢလီၤသးခွဲးယာ်အဂီၢ် ဒီးပၢၤဃာ်ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢ အတၢ်စံၣ်စိၤလၢအဂ့ၤ ဒီးဖိၣ်လိာ်စု ဂဲၤလိာ်သကိးတၢ် ဒူဒူဒီးဃူဃူတုၤလၢ ကညီဒီကလုာ် အထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိ လၢထိၣ်ပှဲၤ ထိၣ်ဝဲတစုန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဆိၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဆၢဂ့ၤဆၢဝါန့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ
လီၢ်ခၢၣ်သး

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်မှစတင်သည့် အာဏာရှင်တစ်စု၏ နိုင်ငံအာဏာအကြမ်းဖက်သိမ်းယူပြီး နောက် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး၏ နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ဆောင်ရွက်မှုများ

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ဦးစီးသော စစ်အာဏာရှင်တစ်စုက ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းဖြင့် ပြည်သူက ရွေးကောက်တင်မြောက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များထံမှ နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းယူလိုက်သည့် နေ့ရက်မှစတင်၍ ယခုဖွလိုင်လအချိန်အတွင်းတွင် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးအနေဖြင့် မျှော်လင့်မထားသည့် နိုင်ငံရေးဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုအခင်းအကျင်းနှင့်အညီ မိမိတို့သက်ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေအတွင်းတွင် နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေး၊ စစ်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ လူမှုရေး ကိစ္စရပ်များအား ပြန်လည်တည့်မတ်ခြင်း၊ ပြင်ဆင်မှုများ လုပ်ဆောင်လာခဲ့ပါသည်။

ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးအနေဖြင့် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်သည့် အခြေအနေနှင့်အညီ နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေး၊ စစ်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ လူမှုရေးရာကိစ္စရပ်များအား ပြန်လည်တည့်မတ်မှု၊ ပြင်ဆင်မှုပြုလုပ်သည့် ရပ်တည်ချက်များနှင့်အရေးပေါ်အခြေအနေ တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ကိစ္စရပ်အများအပြားအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ထည့်သွင်းမှုပြုလုပ်ပါသည်။ ရပ်တည်ချက်များတွင် နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ် အယူအဆများ ထည့်သွင်းပါဝင်ခြင်း၊ လူသားချင်းဆိုင်ရာအယူအဆများ ထည့်သွင်းထားခြင်းနှင့် သဘောတူညီချက်များကို အသိအမှတ်ပြုလုပ်ဆောင်ရန် တိုက်တွန်းခြင်းနှင့်အတူ နိုင်ငံရေးပြဿနာအား ငြိမ်းချမ်းသောတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် ဘက်ပေါင်းစုံအား တိုက်တွန်းမှုများ ပါဝင်ပါသည်။[၁]

ဗမာ့တပ်မတော်ထိပ်ပိုင်းမှအာဏာရှင်တစ်စု၏ နိုင်ငံအာဏာသိမ်းယူမှုအပေါ်တွင် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ နိုင်ငံရေး ရပ်တည်မှုသည် ပြတ်သားရှင်းလင်းပါသည် အာဏာသိမ်းယူမှုသည် အာဏာရှင်စနစ်ကို သက်ဆိုးရှည် စေသည့်အတွက် ဆန့်ကျင်သည်။[၂] ပြည်သူများနှင့်အတူရပ်တည်ခြင်းနှင့် လူသားချင်းဆိုင်ရာယူဆချက်ကို အခြေခံပြီးနိုင်ငံရေး ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြသသူများအား ထောက်ခံခြင်း နှင့်အတူ အကာအကွယ်ပေးမှုများလည်း ပြုလုပ်မည်ဖြစ်ကြောင်းတရားဝင်ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။[၃]

ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးက အများပြည်သူသိရှိရန် အထက်ပါသဘောထားထုတ်ပြန်ချက်များအား ထုတ်ပြန်မှုပြုလုပ်ဆောင်ရွက်မှုနှင့်တပြိုင်နက်တည်းပင် အဖွဲ့အစည်းအတွင်း နိုင်ငံရေးလမ်းပြမြေပုံရေးဆွဲအတည်ပြုခြင်း၊ အရေးပေါ်အခြေအနေအား နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်ခရီး စမှတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ပြဌာန်းလျက် အဖွဲ့အစည်း၏ နိုင်ငံရေး ရပ်တည်ချက်ဖြစ်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်မည့်ပုံစံအား ပြင်ဆင်ပြုလုပ်ပါသည်။ နိုင်ငံရေး ရပ်တည်ချက်ဖြစ်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်မည့်ပုံစံအား ပြင်ဆင်ပြုလုပ်ပါသည်။

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်မည့် ပုံစံထုတ်ဖော်ခြင်းနှင့် အပြိုင်ပင် လက်တွေ့အကောင် အထည်ဖော်လုပ်ဆောင်ရမည့်အရေးပေါ်ကာလ အခြေအနေအား စီမံခန့်ခွဲမှုလုပ်ဆောင်ရန် အလုပ်အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းလိုက်ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းထားသည့်အဖွဲ့များမှာ ၁. နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာအလုပ်အဖွဲ့ ၂. လုံခြုံရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးအဖွဲ့ ၃. ပြည်တွင်းလူ့ပ်ရှားမှုပံ့ပိုးကူညီရေးအဖွဲ့ ၄. နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးအဖွဲ့ ၅. လူမှုထောက်ပံ့ကူညီရေးအဖွဲ့နှင့် ၆. ရန်ပုံငွေရှာဖွေရေးအဖွဲ့များ ဖြစ်ပါသည်။

အလုပ်အဖွဲ့များတဖွဲ့ခြင်းအနေဖြင့်လုပ်ဆောင်နေကြသည့်လုပ်ငန်းအနစ်ချုပ်မှာ အောက် ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးအလုပ်အဖွဲ့က အာဏာသိမ်းယူခြင်းနှင့် အာဏာရှင်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်ကြသည့် လူထုများ နှင့် လှုပ်ရှားသူများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ စီဒီအမ်များ၊ လူငယ်နှင့်အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးတို့နှင့် လက်ရှိအရေးပေါ်အခြေအနေနှင့် အချိန်အခါအား စမှတ်ပြုလျက် အနာဂါတ်ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရန် ပဋိညာဉ်စာတမ်းရေးဆွဲသဘောတူညီချက်ယူလျက် လုပ်ငန်းအဆင့်ဆင့် ချမှတ်လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ လုံခြုံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအဖွဲ့က ဒေသတွင်းပဋိပက္ခများ ကျယ်ပြန့်ပွားများမလာစေရေးနှင့် လုံခြုံရေးလုပ်ငန်းများကို တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်နေပြီး ပြည်တွင်းလှုပ်ရှားမှုထောက်ပံ့ကူညီရေးအဖွဲ့က ဆန္ဒပြလှုပ်ရှားသူများ အန္တရာယ်ကင်းစွာနှင့် စနစ်တကျလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ပံ့ပိုးကူညီလုပ်ဆောင်နေပါသည်။ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးအဖွဲ့က နိုင်ငံတကာအစိုးရနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်ပနှင့် ပြည်တွင်းကရင်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအားဆန္ဒပြခြင်းနှင့်အာဏာသိမ်းဆန့်ကျင်သည့် အခြေအနေတိုးတက်ဖြစ်ပေါ်မှုများကို တင်ပြခြင်း၊ ဦးစားပေးသိလိုမှုများအား ဖြေကြားမှုပြုလုပ်ခြင်းများအား လိုအပ်ချက်နှင့်အညီ ပြုလုပ်နေပါသည်။ လူမှုထောက်ပံ့ကူညီရေးအဖွဲ့က ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသည့် လူထု၊ လှုပ်ရှားတက်ကြွသူများ၊ မီဒီယာ၊ ရွေးကောက်ခံအမတ်များ၊ GZ များ၊ စီဒီအမ်များအား နေရာချထားခြင်းနှင့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ပံ့ပိုးကူညီပေးပါသည်။ ရန်ပုံငွေရှာဖွေရေးအဖွဲ့ လူမှုရေးလိုအပ်ချက်များနှင့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆီးပေးရန် လူမှုထောက်ပံ့ကူညီမှုများကို လက်ခံရယူလျက် လိုအပ်နေသည့် ခရိုင်ဒေသများသို့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးနေပါသည်။

အရေးပေါ်လုပ်ငန်းရပ်များအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကေအဲန်ယူ–ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ ၁၉၅၇ ခုနှစ်ကတည်းက နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ဖြစ်သော ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ် ရယူတည်ဆောက်ရန်ပန်းတိုင်နှင့်တထပ်တည်းပင်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ပြုလုပ်အတိုင်း ဒေသတွင်းရေးရာကိစ္စများဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်မှု၊ အုပ်ချုပ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ကိုယ်တိုင်တာဝန်ယူလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေပါသည်။ အာဏာသိမ်းယူခြင်း၏ အကျိုးဆက်မှာ ပြည်တွင်းလူမှုအခြေအနေ ပျက်ယွင်းခြင်းနှင့် ဒေသတွင်းပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလိုအပ်ချက်တိုးမြင့်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အခြေခံဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများအနက် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ လူမှုရေးရာကူညီပံ့ပိုးခြင်းများဖြစ်သည်။ ယင်းသည် ဒေသတွင်း ပကတိလိုအပ်ချက်များကို တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်မှုနှင့်အညီ ဖြည့်ဆီးဆောင်ရွက်ရသည်ဖြစ်ပြီး၊ ဝန်ဆောင်မှုများကို ဒေသတွင်းရှိနေသည့် ပြည်သူများကိုယ်တိုင်က အုပ်ချုပ်စီမံခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ထိထိရောက်ရောက်၊

၁. ဖေဖော်ဝါရီလ(၂) ရက်နေ့ သဘောထားထုတ်ပြန်ကြေညာချက် အပိုဒ် ၁
၂. ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၄) ရက်နေ့ သဘောထားထုတ်ပြန်ကြေညာချက် အပိုဒ် ၂
၃. ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၄) ရက်နေ့ သဘောထားထုတ်ပြန်ကြေညာချက် အပိုဒ် ၃

မြန်မြန်ဆန်ဆန် တုန့်ပြန်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤလုပ်ငန်းများအား သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းဌာနများနှင့် ဗဟိုအမြဲတမ်း ကော်မတီက ဖွဲ့စည်းထားသည့် အလုပ်အဖွဲ့များက ပူးတွဲတာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ကြခြင်းဖြစ်သည်။

အရေးပေါ်ကာလ လုံခြုံရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုအောက်တွင်ကရင်အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဖွဲ့သည် ပုံမှန်အခြေအနေတွင် ထမ်းဆောင်ရမည့် တာဝန်များအပြင် အရေးပေါ်ကာလ၏ လုံခြုံရေးလိုအပ်မှုတာဝန်အား တိုးမြင့်ရယူကြရပါသည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် နယ်မြေလုံခြုံရေးတာဝန်ကို သက်ဆိုင်ရာဒေသတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြသည့် အမျိုးသားပြည်သူပြည်သားများအတွက် တပ်မဟာတစ်ခုချင်းစီနှင့် အဆင့်ဆင့်တပ်ရင်း၊ တပ်ခွဲများနှင့် သက်ဆိုင်ရာဌာနများက တာဝန်ယူထားပါသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းယူပြီးနောက်ပိုင်းတွင် အာဏာရှင်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်သူများအား အကြမ်းဖက်နှိပ်ကွပ်မှုကြောင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသူများအား ပိတ်ပင်တားဆီးရန်နှင့် နှိမ်နင်းနှိပ်ကွပ်ခြင်းအတွက် လူသားချင်းဆိုင်ရာအကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးအတွက် ရပ်တည်ကာကွယ်နေရခြင်းနှင့် နယ်မြေအတွင်း ကျူးကျော်ဝင်ရောက်သည့် အကြမ်းဖက်စစ်တပ် အန္တရာယ်အား ကာကွယ်နေရပါသည်။

ကေအဲန်ယူ– ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေမည်သို့ပင် ပြောင်းလဲနေစေကာမူ နိုင်ငံရေးခံယူချက် တူသူများအစုအဖွဲ့နှင့် အတူတကွ ဆက်လက်ရပ်တည်နေပါမည်။ ရပ်တည်ချက် ခိုင်မာခြင်းဖြင့် အခြားတိုင်းရင်းသားများအားလုံးအတွက်လည်း တတတ်တအား ပံ့ပိုးလုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ဤသည်မှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုံလင်စွာဖြင့် မှီတင်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံအား ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ် ပြည်ထောင်စုစနစ်ဖြင့် တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် တိုင်းရင်းသားအစုအဖွဲ့တိုင်းသည် မိမိတို့အမျိုးသား ကံကြမ္မာအား ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်မှုပြုလုပ်နိုင်ခြင်းနှင့် တန်းတူညီမျှ၍ ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ ရပ်တည်နိုင်မည်ဖြစ်သည်ကို ခိုင်ခိုင်မာမာရှုမြင်ထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ကေအဲန်ယူ– ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးသည် ဤမှန်ကန်မှုနှင့် လူသားခြင်းစာနာထောက်ထားမှုကို စံတန်ဘိုးအဖြစ် ထည့်သွင်းလျက် နိုင်ငံရေး အတက်အဆုတ်မည်သို့ပင် ပြောင်းလဲစေကာမူ ရဲရင့်မှု၊ တည်ငြိမ်မှု၊ ပြတ်သားမှုဖြင့် ရပ်တည်ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်ကို ကရင်အမျိုးသားနှင့် တိုင်းပြည်သူတိုင်းပြည်သားများအား သိစေအပ်ပါသည်။

■■■■■■■■■■■■■

ကရင် နှင့် တော်လှန်ရေး

နိဒါန်း

ကရင်တို့၏ ခုနှစ်သက္ကရာဇ်ကို ကြည့်မည်ဆိုပါက နှစ်ပေါင်း ၁၇၆၀ ကျော်လာပြီးဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ရှည်လျားသည့် နှစ်ကာလအတွင်း၌ မြို့ပြနိုင်ငံထူထောင်သည့် (City State) ခေတ်ကာလ၊ ပဒေသရာဇ် (Monarchism) ခေတ်ကာလ၊ နယ်ပယ်ချဲ့ထွင်အုပ်စိုးသည့် ကိုလိုနီ (Colonialism) ခေတ်ကာလမှစ၍ ယနေ့ချိန် ၂၁ ရာစုခေတ် (Post-Colonialism) အထိ ကရင်လူမျိုးများ ဖြတ်သန်းခဲ့ကြသော်လည်း အာမခံချက်ရှိသည့် ကိုယ်ပိုင်အချုပ်အခြာ ဒေသတခုကို ကရင်များဖန်တီးနိုင်မှု မရှိသေးပေ။ ခေတ်ကာလအလိုက် ကရင်တို့၏ ဖြတ်သန်းမှု တလျှောက်လုံးတွင် သူတို့နှင့်ခေတ်ပြိုင် လူမျိုးစုများ၏ ဖိနှိပ်အနိုင်ကျင့်မှု၊ ကြီးစိုးလွှမ်းမိုးမှုများကိုသာ ခံနေကြရသည်။ ခေတ်ကာလအလိုက် တဆင့်ပြီးတဆင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသော စနစ်များ၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုများ၊ ပညာရေးများဖြင့် အလှမ်းဝေးကာ အခြားလူမျိုးစုများ၏ နောက်တွင်သာ ကျန်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်လူမျိုးတို့တွင် ထိုးထွင်းမျှော်မြင်မှုများ၊ ဖိနှိပ်မှုမှ လွတ်မြောက်လိုသည့် စိတ်ဓာတ်များ ခေတ်အဆက်ဆက် ပျောက်ဆုံးနေရခြင်း ဖြစ်သည်။ အလားတူပင် ကရင်များသည် မိမိတို့လူမျိုးစုအလိုက် အုပ်စုဖွဲ့နေထိုင်မှု နှင့် ခိုင်မာအားကောင်းသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းအဖြစ် ဖန်တီးနေထိုင်မှုများ မရှိကြပေ။

နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာတွင်ဖြစ်စေ၊ စာအုပ်စာပေများတွင်ဖြစ်စေ ကရင်လူမျိုးများကို သက်တမ်းရှည်တော်လှန်ရေးသမားများ (သို့မဟုတ်) သက်တမ်းရှည်သူပုန်များ (သို့မဟုတ်) သက်တမ်းရှည် တော်လှန်ပုန်ကန်သူများအဖြစ် မြင်ကြသလို ထိုအတိုင်းသာ ရေးသားဖော်ပြကြတတ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ နိုင်ငံတကာရှိ လူထုများအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့ မြင်ရသည်မှာလည်း အကြောင်းရှိလေသည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကတည်းက စတင်ခဲ့သော ကရင်တော်လှန်ရေးသည် ယခု ၂၀၂၁ ခုနှစ်အထိ လုပ်ဆောင်နေဆဲဖြစ်သလို နှစ်အကန့်အသတ် မသတ်မှတ်နိုင်သော အနာဂတ်တွင်လည်း လက်ဆင့်ကမ်း လုပ်ဆောင်ကြဦးမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်ကာလ ရာသီစက်ဝန်းကို ပြန်တွက်ကြည့်လိုက်မည်ဆိုပါက ကရင်တော်လှန်ရေးသည် နှစ်ပေါင်း ၇၂ ကျော်လာပြီးဖြစ်သော်လည်း အဆုံးမသတ်နိုင်သေးသလို၊ အောင်ပွဲလည်းမခံနိုင်ဘဲရှေ့မတိုး၊ နောက်မဆုတ်သာ အခြေအနေဖြင့် ခရီးရှည်ကို နင်နေသည့်အတွက် ထိုကဲ့သို့ ဂုဏ်ပုဒ်တပ်ပေးခံရခြင်းဖြစ်သည်။ သက်တမ်းရှည် တော်လှန်ရေး လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းသည် လူမျိုးတမျိုးအတွက် ဂုဏ်ယူစရာလား ဆိုသည့်မေးခွန်းအား ကရင်များ ကိုယ့်ကိုကိုယ် ပြန်မေးရမည်ဖြစ်သလို ဤမျှလောက် နှစ်ကာလကြာညောင်းနေပြီးဖြစ်သော်လည်း တော်လှန်ရေး မအောင်မြင်ရသည့် အကြောင်းရင်းကိုလည်း ကရင်လူထုများရော၊ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းပါ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ရမည့်အရာတခုဖြစ်သည်။ ထို့အတူပင် တော်လှန်ရေး၏ အကျိုးဆက်များကိုလည်း လေ့လာဆန်းစစ်ရမည်ဖြစ်သည်။

တော်လှန်ရေးဆိုသည်မှာ

တော်လှန်ရေးဆိုသည်မှာ အုပ်ချုပ်မှုအဟောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အကျိုးဆက်များကို ဖြိုခွင်းရန် ဆောင်ရွက်သည့် လှုပ်ရှားမှုဖြစ်သည်။ လူ့မှုဝန်းကျင်၏အခြေခံ အဖွဲ့အစည်းများအတွက်ပြီးပြည့်စုံသောပြောင်းလဲမှုကိုလုပ်ဆောင်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးကဏ္ဍ၌တော်လှန်ရေးကို (Revolution Refers to a movement of overthrow an old regime and its effect.) စသည်ဖြင့် သုံးထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် တော်လှန်ရေးဆိုသည်မှာ တစုံတခုကို ထူးခြားပြောင်းမြောက်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအား လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ– စက်မှုတော်လှန်ရေး (Indu -strial Revolution) သည် စိုက်ပျိုးရေးနှင့် လက်မှုစီးပွားရေးများကို စက်မှုလုပ်ငန်းအဖြစ်သို့ပြောင်း၍ လုပ်ကိုင်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်ကာ ၁၈ ရာစုတွင် ဥရောပနယ်မြေအတွင်း၌စတင်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် တော်လှန်ရေးတခုဖြစ်သည်။ (Industrial Revolution is the process of change from an agrarian and handicraft economy to one dominated by industry and machine manufacturing.) အလားတူပင် ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး (Cultur-al Revolution) ဆိုသည်မှာ ဓလေ့အဟောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုအဟောင်း၊ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာအဟောင်း၊ အတွေးအခေါ်အဟောင်း၊ စနစ်အဟောင်း များကို တော်လှန်၍ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေးစနစ်သစ်ကို ပြန်လည်တည်ဆောက်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်တခုဖြစ်သည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေး (American Revolution) သည် ဗြိတိသျှကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်မှုမှ လွတ်လပ်ရေးရရှိရန် ခုခံတွန်းလှန်၍ နိုင်ငံသစ် တည်ထောင်သော တော်လှန်ရေးဖြစ်သည်။ ပြင်သစ်တော်လှန်ရေးကို (French Revolution) သည် ဘုရင်စနစ်ကို တွန်းလှန်ပြီး ခေတ်သစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြင့် အစားထိုးရန်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသော စနစ်ကို တွန်းလှန်သည့် တော်လှန်ရေးတခုဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးများကို ထိုအတိုင်း တွေ့ရှိရမည့်ဖြစ်သည်။

ပြန်ချုပ်မည်ဆိုပါက အကြမ်းအားဖြင့်တော်လှန်ရေးသည် ကိုလိုနီကြီးစိုးမှုကို တွန်းလှန်သော အမျိုးသား လွတ်မြောက်မှုတော်လှန်ရေး၊ ခွဲခြားမှုနှင့်အယူအဆ မှားယွင်းမှုများကို တော်လှန်သော ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေး၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိသော လူမှုဘဝကို ဖန်တီးယူသော လူမှုတော်လှန်ရေး စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တော်လှန်ရေး၏ သဘောတရားမှာ စနစ်တခုကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်၊ ဖိနှိပ်မှုများမှ လွတ်မြောက်ရန်၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အနာဂါတ်ကို ဖန်တီးရန်အတွက် ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတဝန်းလုံးတွင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသောတော်လှန်ရေးများကလည်း ထိုအတိုင်းသာ ညွှန်ပြလျက်ရှိသည်။ ခေတ်၊ စနစ်အမျိုးမျိုးအကြား၌ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်းများစွာတွင် ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများစွာ ထွက်ပေါ်လာသော်လည်း အောင်မြင်မှုရသော တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများရှိသလို၊ ကျဆုံးသွားသောတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများလည်း မရေတွက်နိုင်ပေ။

ကရင်တော်လှန်ရေး၏ အခြေခံသဘောတရား

ကရင်တော်လှန်ရေးသည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပြင်ဆင်ထားသည့် အရာတခုမဟုတ်ဘဲ အခြေအနေအရ ပြန်းစားကြီးပေါ်လာသောအမည်ခံ တော်လှန်ရေးသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်တော်လှန်ရေးဟုခေါ်ဆိုသော်လည်း ယနေ့အချိန်ထိ နှစ်ပေါင်း (၇၀) ကျော်လာပြီးတိုင်အောင် တော်လှန်ရေးသဏ္ဍာန်မပေါ်သေးဘဲ ခုခံကာကွယ်ရေးများကိုသာ လုပ်နေရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ကရင်တို့၏ လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှုသည်တော်လှန်ရေးအဆင့်မရောက်သေးဘဲ ခုခံကာကွယ်ရေးအဆင့်ဖြင့်သာ တဝဲလည်လည် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ကရင်လူထုများနှင့် လက်နက်ကိုင်ခုခံကာကွယ်ရေးအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်သူများက တော်လှန်ရေးအဖြစ် ခေါ်ဆိုခြင်းကြောင့်သာ ကရင်တော်လှန်ရေးဖြစ်သွားရခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်လူမျိုးအတွင်း၌ လက်နက်ကိုင်ခုခံတွန်းလှန်မှုဖြစ်ပေါ်လာသည့် သမိုင်းကြောင်းဖြင့် ချိန်ထိုးလေ့လာကြည့်ပါမှ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိနားလည်နိုင်မည့် အရာတခု ဖြစ်သည်။

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးသွားသည့်အချိန်တွင် ကြိုတင်တွေးခေါ်မြော်မြင်နိုင်သော ကရင်ခေါင်းဆောင်များက ဦးဆောင်၍ ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၉ ရက်မှ ဇူလိုင်လ ၅ ရက်နေ့အထိ ကရင်လူထုအစည်းအဝေးပွဲကြီးတခုကို ကျင်းပပြီး အောက်ပါအချက် ၄ ချက်ကို လုပ်ဆောင်ရန် သဘောတူကြသည်။

(၁) KCO ကိုဖွဲ့စည်းရန်။

(၂) တနင်္သာရီဒေသကို သီးခြားကရင်ပြည်အဖြစ်သတ်မှတ်ပေးရေး အဆိုပြုရန်။

(၃) ကရင်ကိုယ်စားလှယ်များကို ဘိလပ်သို့စေလွှတ်ရန်။

(၄)စစ်တောင်းအရှေ့ဘက်ခြားကို ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရေးအဆိုပြုရန်။

စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ စဉ်းစားရသည့် အကြောင်းရင်းမှာ ဗမာပြည်၌ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်ခေတ်ကာလတွင် ကရင်နှင့် ဗမာလူမျိုးစုနှစ်ခုအကြား လူမျိုးရေးအဓိကရုဏ်းဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး အပြစ်မဲ့ကရင်ပြည်သူ အများအပြား အသတ်ခံခဲ့ရခြင်းကြောင့် ကရင်လူမျိုးများအတွက် နိုင်ငံရေးအရ အာမခံချက်ရှိရန်အတွက် ကရင်ခေါင်းဆောင်များက စဉ်းစားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ သဘောတူညီမှုအတိုင်း ကရင်ဗဟိုအဖွဲ့ချုပ် (Karen Central Organization) ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်လိုက်ကြသည်။ KCO ဖွဲ့စည်းပြီးနောက် မကြာမီတွင် KCO ကို ဝန်းရံပံ့ပိုးရန်အတွက် ဟုဆိုကာ ကရင်လူငယ်အစည်းအရုံး (KYO-Karen Youth Organization) ကို ဗြိတိသျှစစ်သားဟောင်း ကရင်လူငယ်များက ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်လိုက်သေသည် အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်သော အစောပိုင်းကာလတွင် KCO/KYO ခေါင်းဆောင်များသည် သဘောထားတိုက်ဆိုင်မှုရှိကြသော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးအရ အမြင်မတူကြတော့ဘဲ သဘောထားကွဲလွဲလာကြလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်အမျိုးသားရေးရာများကို မည်သည့်အရာမှ မည်မည်ရရ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ KCO, KYO တို့သည်ကရင်လူမျိုးအတွင်း၌ အချိန်တိုအတွင်း မှေးမှိန်ပျောက်ကွယ်သွားလေတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်လူမျိုးကို ဦးဆောင်ပေးနိုင်မည့် နောက်ထပ်အဖွဲ့အစည်း အသစ်တခု ထပ်မံမွေးဖွားလာရန် တာစူလာရလေတော့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၅ ရက်နေ့တွင် ကရင်ခေါင်းဆောင်များက ကညောဒေါကလူစဲဖိုကရဲ KNU-Karen National Union ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်လိုက်ကြသည်။ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံးတည်ထောင်ပြီး ၆ လခန့်အကြာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ကရင်အမျိုးသားကာကွယ်ရေးအဖွဲ့ KNDO- Karen National Defense Organization ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ကြပါသည်။ ကရင်အမျိုးသားကာကွယ်ရေးအဖွဲ့ တည်ထောင်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်ခေတ်ကာလတွင် ကြုံခဲ့ရသော ကရင်–ဗမာလူမျိုးရေးဆိုင်ရာ အဓိကရုဏ်းများအတိုင်း ထပ်မံကြုံလာမည်ဆိုပါက မိမိတို့ကရင်လူမျိုးကို အကာအကွယ်ပြုရန်အတွက် တည်ထောင်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး စတင်တည်ထောင်ချိန်တွင် ဌာနချုပ်ကို ရန်ကုန်မြို့ အလုံမြို့နယ်ရှိ ကရင်အမျိုးသားရပ်ကွက် ဦးလူနီလမ်းတွင် ထားရှိသလို ကရင်အမျိုးသားကာကွယ်ရေးအဖွဲ့၏ ဌာနချုပ်ကိုလည်း ဦးလူနီလမ်းတွင် ထားရှိပါသည်။

ပြန်ကြည့်လိုက်မည်ဆိုပါကဗမာပြည်တွင်းရှိ ကရင်လူမျိုးတို့၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ တန်းတူအခွင့်အရေးအတွက် ကေအဲန်ယူကလုပ်ဆောင်ပေးမည်ဖြစ်ပြီး ကရင်လူမျိုးတို့အား အန္တရာယ်ပြုသောအရာများကို ကေအဲန်ဒီအိုက ကာကွယ်ပေးမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ကေအဲန်ဒီအိုတွင် လက်နက်အလုံအလောက်မရှိသလို ပြည်သူ့စစ်ကဲ့သို့ အရံတပ်ဖွဲ့အဖြစ်သာ ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုအချိန်သည် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ ဗမာပြည်လွတ်လပ်ရေး မရသေးသလို ကေအဲန်ယူ သည်လည်း မည်သည့်အဖွဲ့အစည်း၊ မည်သူ့ကိုမှ လက်နက်ဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်ရန်၊ လက်နက်ဖြင့် တော်လှန်ရေးဆင်နွှဲရန် ရည်ရွယ်ချက်မရှိပေ။ ထိုသို့လုပ်စရာလည်း အကြောင်းမရှိပေ ထိုကဲ့သို့ မိမိလူမျိုးကို ကာကွယ်ရန်အတွက်သာ ရည်ရွယ်ထားသော ကရင်အမျိုးသားကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့သည် ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၃၀ ရက်နေ့ညတွင် ဗမာပြည်၏ ဖဆပလ အစိုးရလက်အောက်ရှိ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များက အလုံနှင့် ခဝဲခြံရှိ ကရင်အမျိုးသားရပ်ကွက်များကိုဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်၊ မီးရှို့ဖျက်ဆီးကြသောအခါ နောက်နေ့ ဇန်နဝါရီ ၃၁ ရက်နေ့၌ ထိုနေရာများတွင်ရှိသာ မိမိလူမျိုးများကို မဖြစ်မနေ လာရောက်ကာကွယ်ကြရတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်လူမျိုးများသည် နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ကြာပြီးဖြစ်သော တော်လှန်ရေးကို ဆင်နွှဲလာကြသော်လည်း သမိုင်းကြောင်းကို ပြန်ကြည့်လိုက်မည်ဆိုပါက ကရင်တော်လှန်ရေးသည် တော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲဆင်နွှဲရန်အတွက် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ခုခံကာကွယ်မှု ပြုလုပ်ရန်အတွက်သာ ရည်ရွယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။

ကရင်တော်လှန်ရေး၏ ရည်ရွယ်ချက်များ

ကရင်အမျိုးသားခုခံကာကွယ်ရေးမှ ကရင်အမျိုးသားတော်လှန်ရေးအဖြစ်သို့ အခေါ်အဝေါ်၊ အသုံးအနှုန်းပြောင်းသွားခြင်းကို အခြေအနေအရကြောင့်သာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်တော်လှန်ရေး၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို လေ့လာပါက နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ကြာပြီးဖြစ်သော ကရင်လူမျိုးတို့၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးကို သဘောပေါက်နားလည်မည်ဖြစ်သည်။ ကရင်တော်လှန်ရေး၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး၏ လှုပ်ရှားမှု နှင့် ဆက်စပ်သည့် အရာတခုဖြစ်သည်။ ကာကွယ်ရေးမှ တော်လှန်ရေးအဖြစ်သို့ အသွင်ပြောင်းလာသည့် ကနဦး တော်လှန်လှုပ်ရှားမှုသည် ကရင်လူမျိုးများအတွက် လွတ်

လပ်သောနယ်မြေဖြစ်သော ကော်သူးလေနိုင်ငံ ထူထောင်ရန်အတွက်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဖွန်လ ၁၄ ရက်နေ့၌ ကော်သူးလေ အစိုးရကို ဖွဲ့စည်းကြောင်း ကြေညာခဲ့ကြသည်။ ကရင်လူမျိုးများအနေဖြင့် ဖိနှိပ်မှုမှ လွတ်မြောက်ရန်အတွက်၊ ကိုယ့်ကံကြမ္မာကိုယ်ဖန်တီးနိုင်ရန်အတွက်၊ လွတ်လပ်စွာ နေထိုင်နိုင်ရန်အတွက် ကော်သူးလေနိုင်ငံ တည်ထောင်ရန် ကော်သူးလေအစိုးရကိုကနေဦး၌ ဖွဲ့စည်းရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ကော်သူးလေ အစိုးရယန္တရားကို ကောင်းစွာမဖော်ဆောင်နိုင်ခင်မှာပင် အလုံးအရင်းဖြင့် ရန်သူ၏တိုက်ခိုက်မှုကို ခံနေရသလို အဓိက ဦးဆောင်သူကိုလည်း လိုက်လံသတ်ဖြတ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ကော်သူးလေအစိုးရမှာ မေးမှိန်ပျောက်ကွယ်သွားရလေတော့သည်။

ထို့ကြောင့် ခုခံကာကွယ်ရေးဖြင့် အစပြုခဲ့သော ကရင်တော်လှန်ရေးသည် အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုအသွင်သို့ တဆင့်ချင်းပြောင်းသွားပြီးကြောင်း တွေ့ရှိရမည်ဖြစ်သည်။ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး လှုပ်ရှားမှုဟုဆိုရာတွင် ဖိနှိပ်အနိုင်ကျင့်မှုမှ လွတ်မြောက်ရေး၊ အသိမှတ်ပြုခံရရေး၊ လွတ်လပ်သည့် အချုပ်အခြာပိုင်နယ်မြေထူထောင်ရေး စသည်တို့ ပါဝင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ကရင်လူထုများအတွက် အာမခံချက် အပြည့်အဝရှိပြီးလုံလောက်သော နယ်မြေအကျယ်အဝန်းရှိသည့် နေရာတခုရရှိရန် တိုက်ပွဲဝင်တော်လှန်နေခြင်းသည် ကရင်တော်လှန်ရေး၏ ကနေဦး ပင်မရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၇၆ ခုနှစ်၌ ကျင်းပသော ကေအဲန်ယူ၏ မောကိုကွန်ကရက်မှ အစပြု၍ ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်မှုတော်လှန်ရေးအသံမှ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရေး အသံသို့ ပြောင်းသွားသလို ကေအဲန်ယူ၏ လမ်းစဉ်လည်း ပြောင်းသွားကြောင်း တွေ့ရှိရလေတော့သည်။

ကရင်တော်လှန်ရေး၏ ပကတိအရှိတရား

ယနေ့ကာလ ကရင်တော်လှန်ရေး၏ ပကတိအရှိတရားကို သုံးသပ်ရမည်ဆိုပါက အိမ်အိုကြီးတလုံးအဖြစ် ကဲ့သို့သော ဥပမာ ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ကရင်တော်လှန်ရေးသည် နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ကြာလာပြီး ဖြစ်သည့်အတွက် သက်တမ်းရင့်တော်လှန်ရေးတခုဖြစ်သလို ရာစုနှစ်တစုပြည့်ရန် အတော်နီးကပ်နေပြီ။ အိမ်အိုကြီးဖြစ်သည့် အားလျှော့စွာ ကြမ်းကျိုး၊ ခေါင်မိုးယို၊ ကာပျဉ်ဆွေး၊ အိမ်တိုင်ယိုင် စသည်ဖြင့် ဖြစ်လာတော့သည်။ ထို့အပြင် အိမ်အိုကြီးအတွင်း၌ အမှိုက်သရိုက်များ၊ ပိုးကောင်များ၊ အင်းဆက်များလည်း ရှိနေမည်။ ထို့ကြောင့် ယနေ့ပကတိအရှိတရားထက်ပို၍ ကရင်လူထုအကျိုး၊ ကရင်အမျိုးသားအကျိုးကို ရယူဖော်ဆောင်ပေးလိုပါက၊ အဖိနှိပ်ခံနေရသော ကရင်လူထုအတွက် ထိရောက်မှုရှိစွာ အကာအကွယ်ပေးလိုပါက တော်လှန်ရေးကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ၁၉၄၉ ခုနှစ်ကရင်တော်လှန်ရေး စတင်ချိန်က အမျိုးသားလွတ် မြောက်ရေးစိတ်ဓာတ်အတိုင်း အသက်ပြန်သွင်း၍ တော်လှန်ရေး ခရီးသစ်နှင်ကြမှာလား (သို့မဟုတ်) အိမ်အိုကြီးကိုပဲ အားကိုး ပြီး တော်လှန်ရေးအမည်ခံသည့်ခုခံ ကာ ကွယ်ရေး ခရီးအတိုင်းပဲ ဆက်လက်မျှောသွားကြမှာလား စသည့်မေးခွန်းများကို တာဝန်ရှိသည့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းဦးဆောင်သူများနှင့်ကရင်လူထုများက ပြန်လည်ဆန်း စစ် ရမည်ဖြစ်သည်။ ပြန်လည်ဆန်းစစ်နိုင်ခြင်း မရှိဘူးဆိုပါက ကရင်လူထုအတွက် အကျိုးထူးသည့် လက်နက်ကိုင် ခုခံကာကွယ်သော အမျိုးသားတော်လှန်ရေးတခု ဖြစ် လာမည် မဟုတ်ပေ။

ရှေ့ဆက်ရန်

စောကျော်လင်း

■■■■■■■■■■■■■

တော်လှန်ပုန်ကန်မှုများ အောင်မြင်ရန်မည်ကဲ့သို့ အဆုံးသတ်ကြသလဲ

တော်လှန်ပုန်ကုန်မှု (Insurgency)

ပုန်ကန်မှုဆိုသည်မှာ နိုင်ငံရေး ဦးတည်ချက်ရှိသည့် ရေရှည်စစ်ပွဲဖြစ်ပြီး အစိုးရ၏ တရားဝင်မှုကို မှေးမှိန်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် နယ်မြေဒေသတစ်ခု၏ အရင်းအမြစ်များနှင့် အာဏာကို တရားဝင်မဟုတ်သော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများက သမားရိုးကျမဟုတ်သော တပ်ဖွဲ့များနှင့် စစ်ရေးနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပြီး တစိတ်တပိုင်းအနေနှင့် စိုးမိုးနိုင်ရန် ကြိုးစားခြင်း (သို့မဟုတ်) လူမျိုးစုတစ်ခုကို ထိန်းချုပ်ရန်ဖြစ်သည်။ ပုန်ကုန်မှုတစ်ခုသည် ယင်းလှုပ်ရှားမှု၏ တရားဝင်မှုနှင့် ပေါ်ပေါက်လာရသည့် အကြောင်းအရာပေါ်တွင် တရားသေစံနှုန်း သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ ပုန်ကန်မှုဆိုသည့် ဝေါဟာရမှာ ပဋိပက္ခသဘောသဘာဝတစ်ခုအဖြစ် ရိုးရှင်းစွာသတ်မှတ်ထားကြသည်။ ပုန်ကန်မှု ပဋိပက္ခများတွင်ယေဘုယျအားဖြင့် ပုံမှန်မြင်တွေ့ရသည်မှာ စစ်ရေးနှင့် အဖျက်အမှောက်လုပ်ငန်းများ ဖြစ်ပြီး၊ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးများသည် ပုန်ကန်သောအဖွဲ့အစည်းများစု ကျင့်သုံးကြသော အဓိကနည်းဗျူဟာတစ်ခုဖြစ်သည်။

ပုန်ကန်မှုတစ်ရပ် အောင်မြင်နိုင်စေရန် လူထုထောက်ခံမှု အခိုင်အမာ ရရှိရန် လိုအပ်သည်။ ပေါ်ပေါက်လာသော ပုန်ကန်မှုကို ဆက်လက်ထိမ်းသိမ်းထားနိုင်ရန်မှာ ပြည်သူလူထု၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်သည်။ ပုန်ကန်မှုသည် ရေရှည်ပဋိပက္ခဖြစ်ပြီး ပြည်သူလူထု ထောက်ခံမှုအားဖြင့် အစိုးရအား အကျပ်အတည်း ဆိုက်ရောက်စေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ပုန်ကန်သူများသည် ဗဟိုအစိုးရအား သမားရိုးကျစစ်ပွဲကြီးများအသွင် ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်နိုင်သည့် အခြေအနေမရှိသေးခင် အနေအထားထိ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးနည်းလမ်းများနှင့် အခြားသော အကြမ်းဖက်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြသည်။

တော်လှန်ပုန်ကန်သူတို့၏ ရည်မှန်းချက်များ

ပုန်ကန်မှုတစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာပါက အစိုးရအနေနှင့် အခြေအနေအဘက်ဘက်မှ စဉ်းစားပြီးမှန်ကန်စွာကိုင်တွယ်မှသာ ပြေလည်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာအနှံ့အပြားတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ပုန်ကန်မှုအများစုသည် နိုင်ငံရေး အရေးခံပြဿနာများ ကြောင့်ဖြစ်သည်။ အစိုးရတစ်ရပ်အနေနှင့် ထိုပုန်ကန်မှုများကို နှိမ်နင်းရာတွင် ပထမဆုံး သူပုန်များ၏ ဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာ နှင့် စစ်ဆင်ရေး ပုံစံများကို သိရှိရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သိထားခြင်းအားဖြင့် သူပုန်များကို တန်ပြန်ရာတွင်ပုန်ကန်မှု နှိမ်နင်းရေးမဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများနှင့် တန်ပြန်စစ်ဆင်ရေး နည်းလမ်းများကို ပြဿနာနှင့် လိုက်ရောညီထွေစွာ ချမှတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရများအနေနှင့် ပုန်ကန်မှုများကို တန်ပြန်ရန်အတွက် မဟာဗျူဟာများ ချမှတ်ရာတွင် အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ *ပြဿနာ၏ အရင်းခံဖြစ်သော နိုင်ငံရေးနှင့်အတူ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး စသည့် အစီအစဉ်များကို မဖြစ်မနေထည့်သွင်း ရန်လိုအပ်သည်။* ထိုကဲ့သို့မဟုတ်ပါက သူပုန်များကို အနိုင်ရရန် ခက်ခဲပြီး စစ်ရေးနည်းလမ်းဖြင့် တခုတည်းသာ ဖြေရှင်းပါက အချည်းအနှီးသာဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

တော်လှန်ပုန်ကန်မှုများ မည်ကဲ့သို့ အဆုံးသတ်ကြမလဲ။

ကမ္ဘာတစ်လွှားပေါ်ပေါက်ခဲ့သော တော်လှန်ပုန်ကန်မှုများသည် သီအိုရီအားဖြင့် ပုံစံသုံးမျိုးဖြင့် အဆုံးသတ်လေ့ရှိသည်။ ယင်းပုံစံ သုံးမျိုးမှာ–(၁) အစိုးရမှ အနိုင်ရရှိခြင်း။ (၂) အစိုးရနှင့် ပုန်ကန်သူများအကြား စေ့စပ်ညှိနှိုင်း၍ နိုင်ငံရေး အပေးအယူ ပြုလုပ်ခြင်း။ (၃) သူပုန်

များမှ အနိုင်ရရှိခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤတွင် အစိုးရဆိုသည်မှာ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲများဖြင့် တက်လာသော အစိုးရများကို ဆိုလိုသကဲ့သို့နိုင်ငံရေးအရ တရားဝင်မှုမရှိသော်လည်း လက်ရှိတွင် တိုင်းပြည်၏အရင်းအမြစ်၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် နယ် မြေဒေသများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သော Defacto အစိုးရကိုလည်း ဆိုလိုသည်။

အစိုးရဘက်မှ အနိုင်ရရှိခြင်း

ပုန်ကန်သူများသည်စစ်ရေးစွမ်းရည်၊ ပြည်ပအထောက်အပံ့ နှင့်လူထုထောက်ခံမှုများ ကာလကြာရှည်စွာ တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာသော အခါတွင် အစိုးရမှ အနိုင်ရသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ နှစ်ကာလများ ကြာသည်အထိ အကြမ်းဖက်မှုများ လျော့နည်းလာခြင်း နှင့် အဆုံးသတ်တိုက်ပွဲများ မရှိတော့ခြင်း၊ ပုံမှန် နေ့စဉ်လူနေထိုင်မှု အခြေအနေသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခြင်း၊ အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှုများ ပြန်လည် လုပ်ဆောင်လာနိုင်ခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်မှု ယန္တယား အပြည့်အဝ ပြန်လည်အသက်ဝင်လာခြင်း စသည်တို့သည် အစိုးရ၏ အနိုင်ရမှုကို ဖော်ပြသော အ ချက်များ ဖြစ်သည်။ အစိုးရ၏ အနိုင်ရမှုကို အောက်ပါအချက်များကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့်လည်း သိရှိနိုင်သည်။

– စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခြင်း၊ ဈေးများပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခြင်း

– ပြည်သူလူထု ညဘက်သွားလာသည့်အခါ လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု ခံစားရခြင်း

– ဒုက္ခသည်များနှင့် ပြည်တွင်းနေရပ်စွန့်ခွာသွားသူများ မိမိတို့၏ သဘောဆန္ဒအရ နေရပ်ပြန်လာကြခြင်း

– ပြည်သူလူထုသည် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများနှင့် လုံခြုံရေးဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့များနှင့် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြန်လည်ထိတွေ့ဆက်ဆံလာခြင်း

– အစိုးရအရာရှိများ လုံခြုံရေးအနည်းငယ်မျှဖြင့် ခရီးသွားလာနိုင်ခြင်း နှင့် ယခင်မလုံခြုံသောနေရာများတွင် ညအိပ်ရပ်နားနိုင်ခြင်း

– အစိုးရရုံးများ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်နိုင်ပြီး ပုံမှန်လုပ်ငန်းများ ပြန်လည်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း

– ယခင်သူပုန်များ ထိန်းချုပ်ခဲ့သော နယ်မြေများတွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များမှ လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်လာနိုင်ခြင်း

– လုံခြုံရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့မှ ပြန်လည်တာဝန်ယူပြီး စစ်တပ်မှ ၎င်းတို့အခြေစိုက်ရာ စစ်စခန်းများသို့ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာသွားခြင်း

စေ့စပ်ညှိနှိုင်း၍ နိုင်ငံရေး အပေးအယူပြုလုပ်ခြင်း

စေ့စပ်ညှိနှိုင်း၍ နိုင်ငံရေးအရ အပေးအယူပြုလုပ်ရာတွင် ကနေဦးအစပိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာခြင်းများ နှင့် သဘောတူညီချက်ကို အထင်အမြင်လွဲမှားစေရန် ဘေးသယောဂများမှ နှောင့်ယှက်မှုစသည့်အမှားအယွင်းများ ရှိနိုင်သည်။ ထို့အပြင် သဘောတူညီချက်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ချက်များပေါ်တွင် ကြေနပ်မှုမရှိပါကလည်း မူရင်း အဖွဲ့အစည်း နှင့် သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် ခွဲထွက်အဖွဲ့အကြောင့် နှင့် သော်လည်းကောင်း ပဋိပက္ခများပြန်လည်ဖြစ်ပွားနိုင်သည်။ နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှုများ တရားဝင်ပြီးဆုံးသွားသည့် အချိန်ထိ တိုက်ခိုက်မှုများသည် နောက်ထပ်နှစ်ပေါင်းများစွာတိုင်အောင်ဆက်လက်တည်ရှိနိုင်သည်။ စေ့စပ်ညှိနှိုင်း၍ နိုင်ငံရေးအရ အပေးအယူပြုလုပ်ရာတွင် သဘောရိုးဖြင့် အသိအမှတ်ပြုမှု ရရှိရန် ခက်ခဲသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော ရန်လိုသောဘက်မှ ၎င်းဆို့ဆုံးရှုံးခဲ့သော အရာများကို ပြန်လည်ကုစားရန်နှင့် နောက်ထပ်တကြိမ် တိုက်ခိုက်နိုင်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်မှုရရှိရန် အချိန်ဆွဲမှုလည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခကြာရှည်လာသောအခါ ရန်လိုသော တစ်ဖက်ဖက်မှ စစ်ရေးနည်းသီးသန့်ဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိရန် မဖြစ်နိုင်ဟု သဘောပေါက်လက်ခံလာပါက စစ်မှန်သော စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှု ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။ သူပုန်များ၏ ရိုးသားမှုကို အောက်ပါအခြေအနေများတွင် တွေ့ရှိနိုင်သည်။

– သူပုန်များသည် ၎င်းတို့မျှော်မှန်းသော နိုင်ငံရေး ရည်မှန်းချက်ကို ဥပဒေ လမ်းကြောင်းအရ (သို့မဟုတ်) ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်သောအခါ

– သူပုန်များ၏ နိုင်ငံရေးပန်းတိုင်သည် ပကတိအခြေအနေနှင့် သင့်တင့်မျှတမှု ရှိသောအခါ

– သူပုန်အဖွဲ့ဝင်ဟောင်းများအား တရားဝင်နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်နိုင်စေရန် အစိုးရ၏ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ကမ်းလှမ်းမှုကို သူပုန်များမှ လက်ခံသောအခါ

– စစ်မြေပြင်တွင် မထင်မှတ်ပဲ တစ်ဖက်ဖက်မှ အနိုင်ရရှိပြီးနောက် စေ့စပ်ဆွေးနွေးရန် ကမ်းလှမ်းလာသောအခါတွင်ဖြစ်သည်။ မည်သည့်ဘက်ကမျှ စေ့စပ်ဆွေးနွေးရာတွင် အားနည်းသည့်နေရာတွင် မရှိလိုကြပါ။ ရန်လိုသော တဖက်မှ အရေးနိမ့်သောအခါ ထင်သာမြင်သာရှိသော အောင်မြင်မှုကို ရှာဖွေကြပြီး ဆွေးနွေးရာတွင် အသာစီးရရှိစေရန် လုပ်ဆောင်သောအခါများတွင်ဖြစ်သည်။

– အစိုးရ သို့မဟုတ် သူပုန်များအားစေ့စပ်ဆွေးနွေးရန် ၎င်းတို့အား ထောက်ပံ့ပေးနေသည့် ပြည်ပနိုင်ငံတစ်ခုခုမှ ဖိအားပေးလာသောအခါ

– အစိုးရအပြောင်းအလဲဖြစ်ပြီး နောက်တက်လာသော ခေါင်းဆောင်သည် ပဋိပက္ခကို လိုလိုလားလား ဖြေရှင်းလိုသော ဆန္ဒရှိသောသူဖြစ်ပြီး အခြားအစိုးရဌာနနှင့် အဖွဲ့ဝင်များအပေါ်သို့ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိသောအခါ

– အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး စောင့်ကြည့်လေ့လာမှု နှင့် သဘောတူစာချုပ်အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ကြားနိုင်ငံ (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်း၏ ပါဝင်မှုကို နှစ်ဘက်လုံးမှ လိုလိုလားလား လက်ခံသောအခါ။

သူပုန်များမှ အနိုင်ရရှိခြင်း

သူပုန်များက အနိုင်ရရှိမှုကို အောက်ပါလက္ခဏာများအတိုင်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။

– ပြည်သူလူထုသည် အစိုးရအား တရားဝင်မှု မရှိတော့ဟု ထင်မြင်လာခြင်း

– အစိုးရကို ဆန့်ကျင်သော အခြားအဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်း

– ပြည်ပနိုင်ငံတစ်ခုခု/များမှ သူပုန်များ၏ လိုလားချက်များကို ဖြေရှင်းပေးရန် အစိုးရကို ဖိအားပေးလာခြင်း။ သူပုန်များအား နိုင်ငံတကာမှ အသိအမှတ်ပြုလာခြင်း သို့မဟုတ် ပံ့ပိုးမှုများရှိလာခြင်း

– သူပုန်တပ်ဖွဲ့များ ကြီးထွားလာခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်နိုင်သော နေရာဒေသနှင့် လူဦးရေကျယ်ပြန့်လာခြင်း

– ပုန်ကန်မှု၏ ရလဒ်အဖြစ် နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး နေးကွေးကျဆင်းလာခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာမှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ရင်းနှီးမြှုတ်နှံမှုများ ထွက်ခွာသွားခြင်း

– အစိုးရတပ်ဖွဲ့များ လက်နက်ချမှုနှင့် တပ်ပြေးများအရေအတွက် များပြားလာခြင်း

– အစိုးရမှ သူပုန်များနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးရန် ရုတ်တရက် ဆန္ဒဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

– အစိုးရထိန်းချုပ်သော နယ်မြေများကိုသူပုန်များမှ ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း၊ နိုင်ငံခြားတပ်ဖွဲ့များ ဝင်ရောက်လာခြင်း နှင့် ၎င်းတို့၏နယ်မြေလွတ်မြောက်မှု ရရှိသွားခြင်း စသည့် ရှင်းလင်းသော အခြေအနေများသည် သူပုန်များဘက်မှ အနိုင်ရရှိသွားသည့် ပုံစံများဖြစ်သည်။

ရေးသူ – စောအယ်သကပေါ

Reference:

The US Government. *A guide to analysis of insurgency*. 2012

O'neill, Bard E. I*nsurgency & terrorism*. Brassey's, 2005.

လမ်းဖွယ်အတိုင်း သူ့မဲ့ထာ

ဆူးခက်

ရင်ဘတ်တူ
သွေးသောက်တို့
ကူးလူးပျော်မြူးရာ
နတ်ဘုံပမာ
သံလွင် နှင့် သောင်ရင်း ဆုံရာ
ဟိုးတစ်ချိန်က သူ့မဲ့ထာမှာ–
ကြက်ခြေခတ်
ပေါင်းများစွာ နှင့်
မှင်နီစွန်းထင်းခဲ့ချေ
စွန်းခဲ့ပါမည်။

အို– ရောင်းရင်းတို့
အတိတ်စာမျက်နှာကို
ပြန်လှန်ကြည့်ရင်းနဲ့
ရင်ဘတ်တွေ တင်းရစ်
နေဆဲဘဲလား
ကြက်ခြေခတ်
များအပေါ်မှာ တွေဝေ
နေဆဲဘဲလား
မှင်နီများကြားမှာ
လူးလိမ့်နေတုန်းဘဲလား
ဒီအမှား များနဲ့သာ
အချိန်ဆက်ကုန်
နေအုံးမှာဘဲလား
ဒီစာမျက်နဲ့သာ
စာမေးပွဲ အကျခံ
တော့မှာဘဲလား။

အို– ရောင်းရင်းတို့
ထုံးသက်န်းမကပ်ရတာနဲ့ဘဲ
ငါတို့တတွေ ရှင်ကွဲ ကွဲခဲ့ရပြီး
သွပ်မိုးခွင့် မရှိတာနဲ့ဘဲ
ငါတို့တတွေ
ဇာတ်တူသားကို စားခဲ့မိပြီ
တဖက်နိုင်ငံက
ဒကာ/ဒကာမ တွေ
လာရောက်ပူဇော်ခွင့်မရ
တာနဲ့ဘဲ
ငါတို့လက်တွေ သွေးစွန်း
ခဲ့မိလေပြီ
တစ်အိုးတည်းစား
တစ်ရေထဲသောက်ပြီး
တစ်လှေထဲစီးရင်းနဲ့
ကျွမ်းခြားသလို
ကံအကြောင်းဖန်လာပေမဲ့လဲ
ငါတို့တတွေ ရှင်ခန်းနဲ့
မပြတ်ရစေနဲ့လားကွယ်။

အို– ရောင်းရင်းတို့
ခုနေများသင်
ဘယ်ရောက်သွားပါလိမ့်
တိုင်းတစ်ပါးမှာလား
နယ်စပ်မှာလား
ပြည်တွင်းမှာလား
ငါတို့တတွေ
ဘယ်နေရာမှာဘဲရှိရှိ
ဘယ်နေရာမှာဘဲ
ရောက်ရောက်
အနာဂတ် စာမျက်နှာကို
ကြက်ခြေခတ်များထပ်
မဖြည့်မိစေရေးအတွက်
မှင်နီ ရဲ ဗူးများကို ဟိုး အဝေးကို
လွင့်ပစ်ကြစို့လေ။

အို– ရောင်းရင်းတို့
ငါတို့တတွေရဲ့နှလုံးသားကို
လွှမ်းခြုံထားတဲ့
သံသယ မြူပုဝါများကို
ဖယ်ရှားပြီး
ညီညွတ်ပတ်ပွ နေတဲ့
အတွေးများမှာ
ရှန်းထွက်ကာ
ကြည်ကြည်လင်လင်
သဲသဲကွဲကွဲ မရှိတဲ့
အမြင်များထဲမှာ လူးလိမ့်
မနေတော့ဘဲ
ရွှန်းလဲ့တောက်ပတဲ့
နေ့ရက်များ
ဝေဆာလာစေရန်အတွက်
အတူတကွ
လက်တွဲလျက်နှင့်
စည်စည်းလုံးလုံးဖြင့်
ဖန်တီးကြစို့လေ။

အို– ရောင်းရင်းတို့
သူ့မဲ့ထာမှာ ရင်နာစရာ
ကဗျာတစ်ပုဒ်
ဖြစ်တည်ခဲ့ပေမဲ့
သူ့မဲ့ထာမှာ နာကြင်စရာ
ရှင်ကွဲဝတ္ထုတစ်ပုဒ်
ဖြစ်တည်ခဲ့ပေမဲ့
သူ့မဲ့ထာမှာ သဲကွဲစရာ
ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်
ဖြစ်တည်ခဲ့ပေမဲ့
ငါတို့တတွေ အတွက်တော့
သူ့မဲ့ထာဟာ
လွမ်းဖွယ်အတိုင်း
သူ့မဲ့ထာပါ။

တော်လှန်ပါ

ဆူးခက်

ပန်းတွေ ကြွေတာ
ကျွမ်းသိတယ်
ကြယ်တွေ ကြွေတာ
ကျွမ်းသိတယ်။

မေတ္တာ ဂရုဏာ မုဒိတာဖြင့်
အနိုင်ယူလို့ရတဲ့ အထဲမှာ
အာဏာရှင် နှင့် စစ်ခွေးတွေ
မပါဘူး။

ဥပက္ခာပြုလိုက်ရုံနဲ့
ဘဝဟာ
ငြိမ်းချမ်းသွားလိမ့်လို့
ထင်မိရင်...
လောကမှာ
သင်ထက်မိုက်တဲ့သူမရှိ။
ပြန်တိုက်ရင်တိုက်
ပြန်တိုက်ရင်
သူတို့က လိုက်ကိုက်နေမှာပါ။

ကိုယ့်အကြောင်းကိုယ်တွေးပါ
မိသားစုအရေးကို တွေးပါ
ရှေ့ရေးကိုတွေးပါ
ပြီးရင်
တော်လှန်ဖို့တက်ကြွကြပါ။

ငေးမနေနဲ့
သွေးအေးမနေနဲ့
တွေဝေမနေနဲ့
ဒဏ်ရာဟာ
အထပ်ထပ်နဲ့ ဖြစ်နေပြီးမို့
နာတတ်စမ်းပါ ပြီးရင်
တော်လှန်ဖို့ သွေးဆူကြပါ။

သွေးကြောင်ရင်
ဘေးရှောင်နေလိုက်လို့
ပြောရလေအောင်
မိုးပြိုရင်
မင်းလွတ်မှာ မဟုတ်ဘူး
ချောင်ပိတ်ရင်
ခွေးတောင်ပြန်ကိုက်သေးတယ်
ဒါကြောင့် တော်လှန်ဖို့
ဆန္ဒပြင်းပျလိုက်ပါ။

မိစ္ဆာတွေကို
မောင်းထုတ်ကြပါ
ဘီလူးသရဲတွေကို
တိုက်ထုတ်ကြပါ
ခွေးရူးတွေကို
ရိုက်ထုတ်ကြပါ
အာဏာရှင် နှင့်
စစ်ခွေးတွေကို
တော်လှန်ကြပါ

"ကရင့်သွေး"

ဘုန်းဂျက်

ဒူးမထောက်
လက်မမြှောက်
အရှုံးမပေး
ကရင့်သွေး။ ။

နောက်မတွန့်
ရဲရဲဝံ့
တော်လှန်ရေး
ကရင့်သွေး။ ။

ဘယ်ညာညီ
စည်းလုံးသည်
လှမ်းချီဟေ့
ကရင့်သွေး။ ။

နီၢ်ဒီးစီၤ အတၢ်အၢၣ်လီၤ
ထံကီၢ်ဒီးကလုာ်အဂီၢ်
ဟ့ၣ်လီၤသးဒီး မၤနီၢ်ကီၢ်
ပအိၣ်ပှဲၤဒီး သွံၣ်ကညီ

မိၢ်ဒီးပၢ်အတၢ်အၢၣ်လီၤ
တၢ်သဘျုကနၢ်အဂီၢ်
လုၢ်ထီၣ်သးဒီး ဒုးနီၢ်နီၢ်
ထိဘိယွၤ ဒီး သွံၣ်ကညီ

ဖုဒီးဖံ အတၢ်အၢၣ်လီၤ
ကလုာ်ဒူၣ်ကီၢ်စၢဖှိၣ်ဂီၢ်
ပာ်ဆူၣ်သးဒီး တံးတပာ်ၣ်
ဂီၤနီၢ်နီၢ် ပသွံၣ်ကညီ

လၢ–ဝ့ၤဝီၤ

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢခီၣ်တယၢ်ကျဲသနူ

ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢကဲ့ၢ်ဂီၤ

◊ ကညီကလုာ်အတၢ်ပၢၢ်ဆၢန့ၣ် ကညီဒီတကလုာ်ကထူၣ်ဖျဲးထီၣ်လၢ ကလုာ်အတၢ်ဆိၣ်တံၢ်မၤနၢၤတဖၣ်အဖီလာ်အဂီၢ် မ့ၢ်ဒီကလုာ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢ အတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ.

◊ မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ပၢၢ်ဆၢလၢကညီဒီကလုာ်ကဒိးန့ၢ်ဘၣ် ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

◊ ကညီကလုာ် အတၢ်ပၢၢ်ဆၢန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဖံးဃုာ်မၤဃုာ် ကလုာ်ဂ့ၢ်ဝီ ဒီး ဒံၣ်မိၣ်ကရံၣ်စံၣ်ဂ့ၢ်ဝီ တဘျီဃီလၢအမ့ၢ် ကလုာ်ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ်အတၢ်ပၢၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ.

ခီၣ်တယၢ်ခူၣ်ခါဒီးတၢ်ဒုးတကွီၤခီၣ်သ့ၣ်

◊ ကညီဒီကလုာ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢအဒုၣ်အဒါခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲ ကလုာ်ဒိၣ်စိသနူ ဒီး မီၤစိရိၤသနူန့ၣ်လီၤ.

◊ တၢ်ဒုးတကွီၤခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ် မီၤစိရိၤကရူၢ်လၢအဖိၣ်ဃာ် ဒီး စူးကါဝဲပယီၤကလုာ်ဒိၣ်စိသနူန့ၣ်လီၤ.

ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢအဂံၢ်ဘါကရူၢ်တဖၣ်

◊ ကညီကလုာ်ခဲလၢာ် လၢအထီဒါပှၤကလုာ်အဒုၣ်အဒါ၊ ကညီကလုာ်စၢၤတစံး၊ တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါတၢ်စူၢ်တၢ်နာ်တစံး၊ ပှၤတီၤပတီၢ်တစံး၊ မုၣ်ခွါတစံး၊ ကညီကလုာ်ခဲလၢာ်န့ၣ် မ့ၢ်ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ ခီၣ်တယၢ်ဂံၢ်ဘါန့ၣ်လီၤ.

◊ ကညီကလုာ် အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် လၢအထီဒါကညီကလုာ်အဒုၣ်အဒါဒီး တထီဒါကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢမ့ၢ်ဂ့ၤ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ မ့ၢ်ဂ့ၤ ကညီကလုာ်အတၢ်ဃုတၢ်ဖိးမ့ၢ်ဂ့ၤတဖၣ် (ကီၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ ကီၢ်ချၢမ့ၢ်ဂ့ၤ) မ့ၢ်ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ ဂံၢ်ဘါကရူၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢအသိၣ်မှံၤတဖၣ်(မ့တမ့ၢ်) တံၤသကိးတဖၣ်

(၁) ကလုာ်ဒုၣ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢကရၢတဖၣ်လၢ အတၢ်အိၣ်မူဘူၣ်တီၢ်ဒ်သိး လၢအထီဒါဒုၣ်ဒါခိၣ်သ့ၣ်တဖုဃီဒီးတထီဒါ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်ဒီး ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢတဖၣ်

(၂) ဒံၣ်မိၣ်ကရ့ၣ်စံၣ်ပၣ်တံၣ်ကရူၢ်ကရၢတဖၣ် လၢအထီဒါဒုၣ်ဒါခိၣ်သ့ၣ်တဖုဃီ ဒီးတထီဒါ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် ဒီး ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢတဖၣ်

(၃) ကီၢ်ပူၤ ကီၢ်ချၢတၢ်ကရၢကရိမ့ၢ်ဂ့ၤ ပှၤတဂၤလၢ်လၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ လၢအဒိသူၣ်ဒိသးဒီး ဆီၣ်ထွဲစၢၤ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် ဒီး ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢန့ၣ် မ့ၢ်ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အသိၣ်မှံၤဒီး အတံၤသကိးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲ

(၁) ပှၤအဲၣ်ကလုာ် တၢ်ပၢၢ်ဆၢ ဖိတဖၣ်ကဘၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ ကညီကလုာ်အတၢ်ပၢၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ.

(၂) ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် – ကညီဒီကလုာ် စၢဖှိၣ်ကရၢလၢ အဘၣ်တၢ်ကရၢကရိ ထီၣ်အီၤ ဒီး ပှၤအဲၣ်ကလုာ် ပၢၢ်ဆၢတၢ်ဖိတဖၣ် ကဘၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ.

(ထုးထီၣ်ဟံးန့ၢ်အီၤလၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် တၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.)

ကီၢ်သူလ့ၤမုၢ်နံၤ

လၢတၢ်ကသူၣ်ထီၣ်ထံကီၢ်တဘ့ၣ်အဂီၢ်ဒ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတဖၣ်မၤတ့ၢ်ဝဲအသိး အဆိကတၢၢ် တၢ်ကဘၣ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဝဲလၢ ထံကီၢ်အသိတဘ့ၣ်အဂ့ၢ်အကျိၤ ဆူဟိၣ်ခိၣ်ဒီဘ့ၣ်ဒီး ထံဂုၤကီၢ်ဂၤခိၣ်နၢ်တဖၣ် ကဃုသ့ၣ်ညါဝဲဒီး လိၣ်ဘၣ်ဝဲအဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ပာ်ပနီၣ်ထံကီၢ်အသိအံၤန့ၣ်လီၤ.

ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ စးထီၣ်သီအခါန့ၣ် ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢအံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်မၤနၢၤ ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် ဘၣ်ဆၣ် ခီဖျိတၢ်ပၢၢ်ဆၢ ခိၣ်နၢ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တၢ်ဒုး ဆူၣ်မဲာ်ကဲၤမဲာ်ဖဲ ဝ့ၢ်အ့စ့ၣ်အဃိ လၢတၢ်ကဘိးဘၣ်ရၤလီၤ တၢ်သဘျ့အဂီၢ် တၢ်ဆၢကတီၢ်တဟ့ၣ်ခွဲးဟ့ၣ်ယာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ တၢ်ဘၣ်ပာ်တ့ၢ်ကွံာ် ဝ့ၢ်အ့စ့ၣ် ဒီး ဘၣ်သုးကွံာ်အသးဆူ ဝ့ၢ်တီအူဒီးပာ်လီၤဝဲ ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ လီၢ်ခၢၣ်သးဖဲ ဝ့ၢ်တီအူ န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၄၉ နံၣ် လါယူၤ ၁၄ သီအနံၤန့ၣ် တၢ်ကိးဝဲ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖးဒိၣ်ဖဲ ဝ့ၢ်တီအူဒီး တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ လီၢ်ခၢၣ်သး ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်တဖၣ် အမံၤအိၣ်ဖျါဒ်လာ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

၁. စီၤဘၢးအူကွံ (ကီတီာ်ခိၣ်ကျၢၢ်)
၂. အူလၣ်ဖ့ၣ် (ထံဂုၤကီၢ်ဂၤကီတီာ်)
၃. စီၤဘိမိၣ် (ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤကီတီာ်)
၄. စီၤရှ့ၣ်လ့ (တၢ်ဒီသဒၢကီတီာ်)
၅. ထူရၣ်အူ (ကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီကီတီာ်)
၆. စီၤဘၢးထီ (တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ ကီတီာ်)
၇. ကွီစၢၣ်ဒံၣ်ဖိမ့ (ဝံစိာ်တီဆှၢကီတီာ်)
၈. စီၤစ့ၣ်တ့ၣ် (သ့ၣ်ပှၢ် ဒီး စံာ်ပှဲၤ ကီတီာ်) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တနံၤဃီဟါခီအဆၢကတီၢ် ကီၢ်သူလ့ၤတၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်သန့ ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဒီး ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘ့ၣ်လၢ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤ ကညီကီၢ်လံ ဒီး ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ် တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလံ အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီး ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ တၢ်ကစီၣ်သန့လၢအမ့ၢ် ကီၢ်အ့ဒံယါ တၢ်ကစီၣ်သန့ (All India Radio)၊ ကီၢ်ပၣ်က့စတၣ် တၢ်ကစီၣ်သန့ (Radio Pakistan)၊ ကီၢ်အဲကလုံး တၢ်ကစီၣ် သန့ (B.B.C)၊ ကီၢ်အမဲရကၤ တၢ်ကစီၣ်သန့ (VOA)၊ ဒီး ကီၢ်အီစတြ့လံယါ တၢ်ကစီၣ်သန့တဖၣ် ဟံးန့ၢ်ဝဲ ကီၢ်သူလ့ၤတၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်သန့ အတၢ်ကစီၣ်ဒီး ရၤလီၤပိာ်ထွဲဝဲလၢ တၢ်သူၣ်ထီၣ်ကီၢ်သူလ့ၤ ကညီကီၢ် ဒီး တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ် အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤ တၢ်ရၤလီၤလံာ်တၢ်ကစီၣ်သန့တဖၣ်စ့ၢ်ကီး ထုးထီၣ်ရၤလီၤစ့ၢ်ကီး လံာ်တၢ်ကစီၣ် ဘၣ်ထွဲ တၢ်သူၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤ ကညီကီၢ်အဂ့ၢ် လၢလံာ်မဲာ်ဖျၢၣ်ဖးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤတၢ်သူၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤ ဝံၤအလီၢ်ခံ ထံကီၢ်လၢအမ့ၢ် ကီၢ်ပၣ်က့စတၣ်၊ ဒီး ကီၢ်အီစတြ့လံယါ တဖၣ် ဆှၢဝဲအခၢၣ်စးလၢ ကဟဲဃုသ့ၣ်ညါ ကီၢ်သူလ့ၤအဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိဒုၣ်ဒါတဖၣ် ထိၣ်ဒုးတၢ်ဆူၣ်မဲာ်ကဲၤမဲာ်ဒီး ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ ဘၣ်သုးကွံာ်အသး တဆီဘၣ်တဆီ၊ ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤတၢ်လီၤတူာ်လီၤကာ်ဒီး တၢ်သိၣ်တၢ်သီ အဂံၢ်စၢ်ဒံးဝဲအဃိ တၤမုၢ်မဆါတနံၤအံၤ ထံဂုၤကီၢ်ဂၤတဖၣ် တပာ်ပနီၣ်ဒံး ကီၢ်သူလ့ၤ လၢအမ့ၢ် ထံကီၢ်တဘ့ၣ် ဒံးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်နံၤဖဲ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤပဒိၣ်ဒီး တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ချၢဒီဘ့ၣ် ဘၣ်ထွဲ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် ကီၢ်သူလ့ၤဖဲ လါယူၤ ၁၄ သီအနံၤန့ၣ် တၢ်ပာ်ပနီၣ်အီၤဒ်အမ့ၢ် ကီၢ်သူလ့ၤမုၢ်နံၤန့ၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် လီၢ်ခၢၣ်သး

သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ်
အသးသမူအဂ့ၢ်အကျိၤဖုၣ်ကိာ်
(သုးက့ ၇ သုးက့ခိၣ်)
(၂၀၁၃ တုၤ ၂၀၂၁)

သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် အိၣ်ဖျဲၣ်ထီၣ်ဝဲဖဲ ၁၀.၄.၁၉၅၁ နံၣ်ဖဲတဒ့ခိၣ်သဝီ၊ လှၢ်ပျဲၢ်ကီၢ်ဆၣ်၊ ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရှၣ်နှၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်ဝဲသးပှၢ်မုၣ် နီၢ်မုၣ်ဘီ ဒီး သးပှၢ်စီၤနီၢ်ဘီ အဖိခွါနှၣ်လီၤ. သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် အိၣ်ဒီး အဒီပုၢ်ဝဲၢ်ခဲလၢာ် ၉ ဂၤနှၣ်လီၤ. လၢအဒီပုၢ်ဝဲ ၉ ဂၤအကျါ အိၣ်မူလီၤတဲာ်က့ၤဒၣ်ထဲ ၃ ဂၤ လၢအမ့ၢ် နီၢ်ကျဲမူ၊ နီၢ်ထံမူ ဒီး စီၤကြီၣ်နံၣ်တဖၣ်နှၣ်လီၤ. အဝဲၢ်ခွါစီၤကြီၣ်နံၣ် မ့ၢ်ဝဲ ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢဖိတဂၤ ဒီး ခဲအံၤ အမူအဒါမ့ၢ်ဝဲ သုးရိၣ်မဲခိၣ်ကျၢၢ် နှၣ်လီၤ. သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိစီၤကြီၣ်ဖျူၣ် ဆီဟံၣ်ဆီဃီ ဒီး နီၢ်ဘုဘီ ဒီးဒီးနှၢ်ဘၣ်ဝဲ ဖိမုၣ်ဖိခွါခဲလၢာ် (၇) ဂၤနှၣ်လီၤ. အဖိမုၣ်ဖိခွါတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ စီၤတံတူး၊ စီၤကဲကဲ၊ စီၤမုၢ်ကပီၤထူ၊ နီၢ်ဆၢဂ့ၤဖီ၊ နီၢ်ကြူၤလဲၤဖီ၊ စီၤဆၣ်အဲၣ်မူ (လဲၤပူၤကွံာ်) ဒီး နီၢ်ဆၢလါ သ့ၣ်တဖၣ်နှၣ်လီၤ.

သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိစီၤကြီၣ်ဖျူၣ်မ့ၢ်ဝဲ ဖိခွါတဂၤ လၢအဲၣ်အပှၤကလုာ် ဒီး ပၢၢ်ဆၢထီဒါဝဲအပှၤကလုာ်အဒုၣ်အဒါ လၢအမ့ၢ် ပယီၤသုးမုၢ်ဒိၣ် လၢအစူးကါဝဲ သုးမီၤစိ ရိၤသနူ ဒီး ကလုာ်ဒိၣ်စိသနူတဖၣ်နှၣ်လီၤ. ဒီး လၢတၢ်အဲၣ်ဘၣ်အပှၤကလုာ် နီၢ်နီၢ်အပူၤ ဖဲ အသးအိၣ် ၁၆ နံၣ် (၁၉၆၇ နံၣ်) နှၣ် အဝဲနုာ်လီၤလၢ ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢအပူၤ ဒ်သိးကဒီသဒၢ ဒုၣ်ဒါလၢအဟဲမၤအၢအပှၤကလုာ် တဖၣ် အဂီၢ်နှၣ်လီၤ. အဝဲနုာ်လီၤ ပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢအပူၤ ဒ်သုးဖိတဂၤအသိး ဒီး တဆီဘၣ်တဆီ အဝဲကဲထီၣ်ဘၣ်ဝဲ သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိနှၣ် လီၤ. သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် အမူဒါပတီၢ်ထီထီၣ် တဆီဘၣ်တဆီ မ့ၢ်ဝဲ ၁၈.၇.၁၉၇၆ နံၣ်၊ သုးစကီၤ ဆူ သုးခိၣ်ဖိ၊ ၁၉.၅.၁၉၈၀ နံၣ်၊ သုးခိၣ်ဖိ ဆူ သုးခိၣ်ဂီၢ်ဂ့ၢ်၊ ၃.၈.၁၉၈၃ နံၣ်၊ သုးခိၣ်ဂီၢ်ဂ့ၢ်ဆူ သုးခိၣ်စိ၊ ၁၂.၃.၁၉၉၈ နံၣ်၊ သုးခိၣ်စိ ဆူ သုးခိၣ်ဒိၣ်ဂီၢ်ဂ့ၢ်၊ ၁၅.၁.၂၀၀၉ နံၣ်၊ သုးခိၣ်ဒိၣ်ဖိ ဆူ သုးခိၣ်ဒိၣ်ဂီၢ်ဂ့ၢ်၊ ၂.၂.၂၀၁၀ နံၣ်၊ သုးခိၣ်ဒိၣ်ဂီၢ်ဂ့ၢ် ဆူ သုးခိၣ်ဒိၣ်စိ ၊ ၁၉.၂.၂၀၁၃ နံၣ်၊ သုးခိၣ်ဒိၣ်စိ ဆူ သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ ဒီး ဖဲအဝဲကဲထီၣ် သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ အဆၢကတီၢ် အဝဲဟံးဝဲမူဒါ ဒ်အမ့ၢ် သုးက့ ၇ သုးက့ခိၣ်တဂၤ တုၤအသးသမူ ဟးထီၣ်တစုနှၣ်လီၤ.

သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် မ့ၢ်သုးခိၣ်တဂၤလၢအိၣ်ဒီး တၢ်သူၣ်ဒူသးဒူ၊ အဲၣ်အပှၤကလုာ် ဒီး အဲၣ်အသုးမုၢ်သံၣ်ဘိ တဂၤနှၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤ အပူၤ ဒုးဆၢခိၣ်ဆၢဒုၣ်ဒါ တဲာ်တဲာ်ဖျုဖျု ဒီး အသးသမူမ့ၢ်အိၣ် လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၢ်အပူၤ ထဲလဲၣ်ထဲလဲၣ် ဘၣ်ဆၣ် တပာ်ဝဲလၢ တၢ်နီတမံၤဘၣ်. မ့မ့ၢ်တခီ ပာ်ဝဲ အပှၤကလုာ် အတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢလၢအမဲာ်ညါ ဒီး ဒုးဆၢခိၣ်ဆၢ ဒုၣ်ဒါ နှၣ်လီၤ. ဒ်နှၣ်အသိး အဝဲမ့ၢ်ဝဲ ခိၣ်နၢ်လၢအဂ့ၤတဂၤ ဒီး လူၤပိာ်မၤထွဲဝဲ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်– ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ အထံရှူၢ်ကီၢ်သဲး တၢ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲ တုၤလီၤတီၤလီၤဒီးအိၣ်မူတုၢ်ခိၣ် ပာ်သးဝဲလၢ ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် အတၢ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲ အဖီလာ် ဂ့ၤဂ့ၤနှၣ်လီၤ.

သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် လဲၤခီဖျိဘၣ်ဝဲ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ အါအါဂီၢ်ဂီၢ် ဘၣ်ဆၣ် တတ့ၢ်စၢ်လီၤအဂံၢ်အဘါဘၣ် ဒီး မၤဝဲတၢ်ပၢၢ်ဆၢလၢတၢ်သူၣ်တီသးတီ ဒီး အပှၤကလုာ်အပူၤနှၣ်လီၤ. ဖဲ မဲၢ်လးတၢ်ဒုး ၁၉၈၅ နံၣ်က တီၢ်နှၣ် လၢသိၣ်ဒူဒုးထီဒါ ဒုၣ်ဒါတဖၣ်အကျါအဝဲမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး သိၣ်ဒူတဂၤလၢ ဒုးဆၢဒုၣ်ဒါတဲာ်တဲာ်ဖျုဖျု တဂၤနှၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ဖဲနှၣ် မ့ၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ တၢ်ဒုးဆူၣ်ဝဲလၢ သုးက့ ၇ ဒီး ဒုၣ်ဒါတဖၣ် ဟဲထီၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢကဟဲဟံးနှၢ် ပကညီသုးမုၢ်ဒိၣ်အတၢ် လီၢ်တၢ်ကျဲတဖၣ်နှၣ်လီၤ. ဒုၣ်ဒါတဖၣ် ဟဲထီၣ်အါဝဲအဃိ သုးဖိလၢတၢ်မဲာ်ညါတဖၣ် ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲ အိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒၣ်နှၣ်လီၤ. ဒ်နှၣ်အသိးသုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် အနီၢ်ကစၢ်စ့ၢ်ကီး ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲ၊သွံၣ်တဖၣ်ယွၤလီၤဝဲ ဘၣ်ဆၣ် တဟ့ၣ်အဃၣ်ဘၣ်. ခီဖျိဒုၣ်ဒါတဖၣ် အဂံၢ်အဘါအါအဃိ ကီၢ်ရှၣ်ဆှၢဃီၤအါထီၣ်ဝဲ သိၣ်ဒူ ၁၁ ဂၤလၢအဘၣ် တၢ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ သုးခိၣ်စီၤအိၣ်မိၣ်အ့ (ခဲအံၤ ဖၣ်အၣ် ကီၢ်ရှၣ်ခိၣ်) လၢကဟဲထီၣ် ဒုးစၢၤသုးဖိလၢ တၢ်မဲာ်ညါတဖၣ်အဂီၢ်နှၣ်လီၤ. ဖဲနှၣ်သုးခိၣ်စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် ဆဲးဒုးသကိးတၢ်ဒီး သုးဖိလၢအဟဲတဖၣ်နှၣ်လီၤ. ခီဖျိဒုၣ်ဒါတဖၣ် အစုကဝဲၤဂ့ၤ၊ အနီၣ်ဂံၢ်အါဝဲအဃိသုးဖိလၢ အဟဲတဖၣ်စ့ၢ်ကီး ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဝဲလၢတၢ်ဒုးပျိၢ်ပူၤ နှၣ်လီၤ. တကးဘၣ် အမဲာ်ညါ သုးခိၣ်ကြီၣ်ဖျူၣ် ဒီး သုးခိၣ်အိၣ်မိၣ်အ့ တဖၣ် အစုကဝဲၤဒိၣ် အချံ တအိၣ်လၢၤဘၣ် အဃိ ကဲထီၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲ လၢတၢ်တြီဆၢ က့ၤဒုၣ်ဒါလၢ အစုကဝဲၤဂ့ၤ ဒီး အနီၣ်ဂံၢ်အါ တဒူၣ်အံၤနှၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် တတ့ၢ်စၢ်လီၤအဂံၢ်ဘၣ်. တၢ်လၢအအိၣ် ဒီး အီၤဒ်အမ့ၢ် စုကွံာ်မ့ၣ်ပိၢ်တဖၣ် ကွံာ်ဝဲဒုၣ်ဒါ၊ တြီဆၢလီၤအသး ကတံာ်တာ်လၢ တမုၢ်ထူၣ်ဃၣ်ဃၣ်မၣ်ဒီး ကညီသိၣ်ဒူတဖၣ် ဟဲလူၤထီၣ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်ချုး ဒီး ဟဲစိာ်စ့ၢ်ကီး စုကဝဲၤဒိၣ်တဖၣ်အဃိ ခးတပျိၤဝဲ ဒုၣ်ဒါ ဒီး ဒုၣ်ဒါတဖၣ်ဘၣ် ဟ့ၣ်အဃၣ် ဒီး ဂုၤက့ၤအခံနှၣ်လီၤ. ခီဖျိ သုးခိၣ်ကြီၣ်ဖျူၣ် ဒီး အသကိးတဖၣ်ဒုးသကိးတၢ်လၢ တၢ်သူၣ်ဒူသးဒူပူၤ အဃိဒုၣ်ဒါတဖၣ် ဟံးနှၢ်ဝဲကညီသုးမုၢ်ဒိၣ်တၢ်လီၢ် တၢ်ကျဲ တနၢ်ဘၣ်ဒီး ဘၣ်ဂုၤက့ၤအခံနှၣ်လီၤ.

သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် လဲၤခီဖျိဘၣ် တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ တဆံးတစှၤ ဝဲဘၣ်နှၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယာ်အပူၤ အဝဲမ့ၢ် သိၣ်ဒူတဂၤ လၢအိၣ်ဒီးတၢ်သးဒူ၊ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤသး လ့ၤတုၤလ့ၤတီၤအဃိ တၢ်ဟ့ၣ်အီၤတၢ်လၤကပီၤ လၢအမ့ၢ်ဝဲ တၢ်သးဒူကဘျၣ် တၢ်လၤကပီၤ နှၣ်လီၤ. ဒ်နှၣ်အသိး ဖဲတဲာ်လွံၢ်တဲာ်တၢ်ဒုးအဆၢကတီၢ် အဝဲဒုးထီဒါ ဒုၣ်ဒါလ့ၤတုၤလ့ၤတီၤ အဃိ တၢ်ဟ့ၣ်လၤဟ့ၣ်ကပီၤစ့ၢ်ကီး အီၤလၢ တဲာ်လွံၢ်တဲာ် တၢ်လၤကပီၤစ့ၢ်ကီးနှၣ်လီၤ. ဒ်နှၣ်အသိး စးထီၣ်လၢ အဝဲနုာ်လီၤ တၢ်ပၢၢ်ဆၢ ဒီး လၢတၢ်ပၢၢ်ဆၢ ဒီတကတီၢ်ညါအပူၤ တၢ်ကီတၢ်ခဲ၊ တၢ်နးတၢ်ဖှိၣ် မ့ၢ်အိၣ်ထဲလဲၣ် ထဲလဲၣ် ဘၣ်ဆၣ် အသးတလၢာ်ဝဲ တၢ်ပၢၢ်ဆၢဘၣ် အဲၣ်ဘၣ်အပှၤကလုာ်၊ အဲၣ်ဘၣ်အတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အဃိ တၢ်ဟ့ၣ်လၤကပီၤအီၤ လၢအမ့ၢ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢအနံၣ် ၅၀ တၢ်လၤကပီၤကဘျၣ် လၢအခီပညီမ့ၢ်ဝဲ မၤဝဲတၢ်ပၢၢ်ဆၢ လၢအနံၣ် ၅၀ တဘိယူာ်ဃီအဃိနှၣ်လီၤ.

သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် ကဲထီၣ်ဘၣ်ဝဲသုးက့ ၇ သုးက့ခိၣ်ဖဲ ၂၀၁၃ နံၣ် ဒီး မၤဝဲ အမူအဒါတုၤအမူအဒါလၢပှဲၤ ဝဲတစုနှၣ်လီၤ. ခီဖျိအိၣ်လၢသူၣ်က့သးပှၢ်ပတီၢ် ဒီး ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ်ဆူးတၢ်ဆါ အကလုာ်ကလုာ်အဃိ အသးသမူဟး ထီၣ်ကွံာ်ဝဲဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ် လါယူၤ ၁၉ သီနှၣ်လီၤ. သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ စီၤကြီၣ်ဖျူၣ် အစိကမီၤနီၣ်ဂံၢ်မ့ၢ်ဝဲ ၀၆၅၇ နှၣ်လီၤ.

လၢ – ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် လီၢ်ခၢၣ်သး

၂၀၂၁ နံၣ်လါယူၤလံ တလါအကတိၢ်ပူၤ တၢ်ဒုးကစီၣ်,ဒုၣ်ဒါအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးကမျၢ်အတၢ်ခီၣ်သး တၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်တဖၣ်

၂၀၂၁ နံၣ် လါယူၤလံဒီတလါအကတိၢ်ပူၤခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ တၢ်ပၢဟီၣ်ကဝီၤ ဒ်အမ့ၢ် ကီၢ်ရှၣ်ဒူသထူၣ် သုးကှ့ (၁)၊ ကီၢ်ရှၣ်တီအူ သုးကှ့ (၂)၊ ကီၢ်ရှၣ်ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ် သုးကှ့ (၃)၊ မုၢ်တြိၢ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၅) ဟီၣ်ကဝီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ခီဖျိလၢ သုးမီၤစီရီၤအသုးဒီး သုးခိးကီၢ်ဆၢ သ့ၣ်တဖၣ် ဟူးဂဲၤဝဲဒုးယၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဃိ လၢတၢ်ဒိတဒၢ ဒီး ဂၢၤကဲ့ၤဟီၣ်ကဝီၤအဂီၢ်ကညီတၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ်ဒီး ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသုးကရၢ လီၢ်ကဝီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်သဂၢ်ခးလိာ်သးဒီး သုးမီၤစီရီၤဒီး သုးခိးကီၢ်ဆၢသ့ၣ်တဖၣ်ခဲအံၤခဲအံၤနၣ်လီၤ. လၢတလါအကတိၢ်ပူၤ တၢ်ခးလိာ်သးအိၣ်ဝဲအဘျီလၢ ၁၈၀ ဃၣ်ဃၣ်နၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရီၤဒီးသုးခိးကီၢ်ဆၢ သံဒီးဘၣ်ဒိဝဲ ကအိၣ်လၢ ၂၅၀ ဃၣ်ဃၣ်နၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရီၤအသုးဖိ ဃ့ၢ်ဖျိးစ့ၢ်ကီး အိၣ်ဝဲ ၁၁ ဂၤနၣ်လီၤ.

သုးမီၤစီရီၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး သုးခိးကီၢ်ဆၢအသုးသ့ၣ်တဖၣ် ခးလီၤဝဲကျိဖးဒိၣ်လၢကမျၢ်ဖိ အဒူသဝီ တၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်အလီၢ်အကျဲခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ ၅၈ ဖျၢၣ်ဒီးဒွဲၣ်အူကွံာ်ဝဲကမျၢ်ဖိ အဟံၣ် ၅ ဖျၢၣ်နၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရီၤအသုးတဖၣ် မၤဟးဂီၤစ့ၢ်ကီးဝဲကမျၢ်ဖိအတၢ်ဖိတၢ်လံၤ တၢ်ပီးတၢ်လီသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ဝဲ ကမျၢ်ဖိအတၢ်အိၣ်တၢ်အီတၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်အါမးနၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ဒွး ကဲ့ၤလၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ အလုၢ်အပှၤနၣ် ကလီၤလၢဝဲလၢ စ့ပယီၤအကလီၢ်တကယၤဃၣ်ဃၣ်နၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရီၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဟး

ဒီးလီၤဝဲမ့ၣ်ပိၢ်လၢကမျၢ်ဖိ အတၢ်လဲၤတၢ်ကဲ့ၤကျဲနၣ်လီၤ. ကမျၢ်ဖိဘၣ်ဒိဝဲလၢ ယီၢ်ဘၣ်သုးမီၤစီရီၤအမ့ၣ်ပိၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤ၊ ဘၣ်ဒိဝဲလၢသုးမီၤစီရီၤဒီး သုးခိးကီၢ်ဆၢ ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ ခဲလၢာ်အိၣ်ဝဲ ၆ ဂၤနၣ်လီၤ. ကမျၢ်ဖိ အဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကီး သံဒီးဘၣ်ဒိဝဲလၢ ယီၢ်ဘၣ်ဝဲသုးမီၤစီရီၤအမ့ၣ်ပိၢ်အဃိ အိၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲဒၣ်နၣ်လီၤ.

ကီၢ်ရှၣ်ဒူသထူၣ် သုးကှ့ (၁) ဟီၣ်ကဝီၤပူၤ သုးမီၤစီရီၤဒီး သုးခိးကီၢ်ဆၢ အသုးသ့ၣ်တဖၣ် ပာ်ဖှိၣ်ထီၣ်လိာ်အသးဒီး ကိးဖှိၣ်ဝဲဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး တဲဝဲလၢသဝီတဖျၢၣ်အစှၤကတၢၢ်တဂၤ ကဘၣ်လဲၤကဲအဝဲသ့ၣ်အသုးနၣ်လီၤ. သဝီတဖျၢၣ်တဂၤ မ့ၢ်တလဲၤကဲသုးဘၣ်နၣ် ကမၤကီမၤခဲဝဲ ဒူသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်နၣ်လီၤ. ကမျၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်ပျံၤဘၣ်ဖုးဝဲ သုးမီၤစီရီၤဒီးသုးခိးကီၢ်ဆၢအသုးသ့ၣ်တဖၣ်နၣ်လီၤ.

ကီၢ်ရှၣ်တီအူ သုးကှ့ (၂) ဟီၣ်ကဝီၤပူၤကမျၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ခီဖျိလၢ တၢ်ဆါခီဝံး (၁၉) အါထီၣ်အဃိ လၢတၢ်တြီဆၢဒီသဒၢတၢ်ဆါအဂီၢ် ကမျၢ်ဖိတဖၣ်လဲၤအိၣ်ဝဲလၢ အကျိၤပူၤ

နၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရီၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် တဲဝဲကမျၢ်ဖိလၢ လဲၤအိၣ်အကျိၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟဲကဲ့ၤအိၣ်လၢ သဝီပူၤနၣ်လီၤ. မ့ၢ်တဟဲကဲ့ၤအိၣ်လၢသဝီပူၤဒီး မ့အိၣ်လၢအကျိၤပူၤနၣ် သုးမီၤစီရီၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ထံၣ်အီၤ ဒီး ကခးသံဝဲဒၣ်နၣ်လီၤ. ခီဖျိသုးမီၤစီရီၤတဲကမျၢ်ဖိဒ်အံၤအဃိ ကမျၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်ပျံၤဘၣ်ဖုးတၢ်နၣ်လီၤ.

ကီၢ်ရှၣ်ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ် သုးကှ့ ၃ အဟီၣ်ကဝီၤသုးမီၤစီရီၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် ကိးဖှိၣ်ဝဲကမျၢ်ဖိလၢ အနၢ်ပၢမၤဘၣ်ဝဲ ထံနိၣ်တဖၣ်ဒီး တဲဝဲလၢ တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်အီၤ တၢ်မၤထံနိၣ်အခိအသွဲ နိၣ်တဖျၢၣ် စ့ပယီၤအကလီၢ် ၅၀ နၣ်လီၤ. ပှၤလၢတဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခိဘၣ်တဂၤလၢ်လၢ် မ့ၢ်လဲၤမၤအိၣ်အနိၣ်နၣ် ကခးသံဝဲဒၣ်နၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရီၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် တမၢဝဲကမျၢ်ဖိဟးထီၣ်ကဲ့ၤလီၤဘၣ် ဒီး တမၢစ့ၢ်ကီးဝဲ ကမျၢ်ဖိလဲၤမၤအိၣ်အစံာ်ဘၣ်နၣ်လီၤ. သုးမီၤစီရီၤအသုးသ့ၣ်တဖၣ် ဖီၣ်ဝဲကမျၢ်ဖိ ၇၀ ဂၤဒီး တဲဝဲလၢ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် ဟးတဖိးမံဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီဘၣ်အဃိ ဃ့အိၣ်လိးဝဲနီၢ်တဂၤ စ့ပယီၤ ၂၅ ကလီၢ်နၣ်လီၤ. ကမျၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တတူၢ်လိာ်ဝဲ သုးမီၤစီရီၤပၢတၢ်ဘၣ်အဃိ ဘၣ်အိၣ်မူဝဲလၢ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအဖိခိၣ်နၣ်လီၤ.

မုၢ်တြိၢ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ ၅ ဟီၣ်ကဝီၤပူၤခီဖျိလၢ သုးမီၤစီရီၤတဖၣ် အကဘီယူၤဟဲဆှၣ်တၢ် လၢကမျၢ်ဖိဃ့ၢ်မံ့ဟးဖျိးအလီၢ်အကျဲဒီး ဟးဆှၣ်တၢ်လၢ ကမျၢ်ဖိ အဒူသဝီပူၤခဲအံၤခဲအံၤအဃိ ကဲထီၣ်တၢ်လီၤပျံၤလီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ ကမျၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်နၣ်လီၤ. ကမျၢ်ဖိလၢအိၣ်ဘူးဒီး ဝ့ၢ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ် သုးမီၤစီရီၤဒီးသုးခိးကီၢ်ဆၢသ့ၣ်တဖၣ် တဲပျံၤတဲဖုး မၤပျံၤမၤဖုး ဃ့ဆူၣ်ဃ့စိးကမျၢ်ဖိ အတၢ်ဖိတၢ်လံၤအိၣ်ဝဲ အါမးနၣ်လီၤ.

ကတီၢ်ခါခဲအံၤ ကီၢ်ရှၣ်ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ် သုးကှ့ ၃ ဒီး မုၢ်တြိၢ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ ၅ အဟီၣ်ကဝီၤပူၤ ကမျၢ်ဖိလၢဘၣ်ဃ့ၢ်မံ့ဟးဖျိးလၢ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤအဃိခဲလၢာ် အနီၣ်ဂံၢ်ကအိၣ်လၢ ၇၇၀၀၀ ဘျဲၣ်လံနၣ်လီၤ. ကမျၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ်ကီတၢ်ခဲ တၢ်ဃံးတၢ်စ့ၤအါမးနၣ်လီၤ.

ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ်–ကညီဒီကလုာ်စၢဖှိၣ်ကရၢ တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဖီလာ် အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး ကီၢ်ရှၣ်၊ သုးကှ့ လၢအမ့ၢ် ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၁)၊ တီအူကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၂)၊ ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ် ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၃)၊ ဘျံးဒဲၢ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၄)၊ မုၢ်တြိၢ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၅)၊ ဒူပျာ်ယာ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၆) ဒီး ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရှၣ် သုးကှ့ (၇) တဖၣ်နၣ်လီၤ. ဒ်နၣ်အသိး ခ့ၣ်အဲၣ်ယူၣ် တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဖီလာ် အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး ကညီဖှိၣ်စုကဝဲၤ ခံဖုလၢအမ့ၢ် ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမုၢ်ဒိၣ် ဒီး ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသုးကရၢ သ့ၣ်တဖၣ်နၣ်လီၤ. လီၢ်ခၢၣ်သးပတီၢ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီး ဝဲၤကျိၤ ၁၄ ဘိ ဒီး လၢဝဲၤကျိၤ ၁၄ ဘိအကျါ ထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ ဒီး တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ ဝဲၤကျိၤအဖီလာ် အိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီး ကညီပၢၤကီၢ်သုး တဖၣ်နၣ်လီၤ.

လၢ–စီၤယွၤခွံၣ်ဒူ

ဒုးနဲၣ်ကူၤကီၢ်သူလ့ၤ

သိၣ်ဒူ (ကျိၣ်ကဆီရိၣ်မဲ)
တီအူကီၢ်ရှ့ၣ်
ကီၢ်သူလ့ၤ

ပှဲၤထိၣ်လံ နွံဆံသၢနံၣ်
KNDO အမုၢ်နံၤ
ကညီဖိအတၢ်မံမီၢ်
တုၤခဲအံၤတလၢပှဲၤထိၣ်

တၢခွံလွံၢ်ခွံ နံၣ်တဘျီ
တၢ်ပၢၢ်ဆၢစးထိၣ်ကညီ
ခ့ၣ်အဲၣ်ဒံၣ်အိၣ် တြီဆၢဒုး
ဝ့ၢ်တကူၣ် ဘူးကလီၤဖျူ

နွံမံၤလာ် ပယီၤပဒိၣ်
အိၣ်တ့ၢ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤ
တၢ်တဘၣ်ယွၤသးအိၣ်ဒံး
ကညီဖိဘၣ်ဂုၤကူၤခံ

တုၤခ့ခါကတိၢ်ခဲအံၤ
ပမ့ၢ်ကွၢ်ဒီးပကထံၣ်
မ့ၢ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢအတီဃိ
KNDO လဲၤခီဖျိ

တၢ်ပၢၢ်ဆၢ လပီပိၣ်လဲၣ်
KNDO ခီဂၢ်တဲာ်
တၢ်ပၢၢ်ဆၢ သွံၣ်ဂီၤဆူၣ်ကျဲ
ကွၢ်ဖဲမူဒါလၢကဟဲ

ဂၢၤဃာ်ကူၤအပှၤကလုာ်
ဒ်ကနၢ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်
တြီဆၢကူၤဒုၣ်ဒါအၢသိ
ကအိၣ်မုာ်ကလုာ်ကညီ

ယံာ်တ့ၢ်လံအါနံၣ်အါလါ
ပှၤအါဂၤအသးလီၤဘှါ
သးဆံးတဂ့ၤ ဂိၤမိၣ်ခွါ
ပမ့ၢ်ကညီ မိၢ်ဖိခွါ

မိၢ်အိၣ်ဖျဲၣ်ပှၤ ကီၢ်သူလ့ၤ
ပၢ်လုၢ်ဒိၣ်ပှၤ ကီၢ်သူလ့ၤ
ကီၢ်သူလ့ၤ ကဃံလၢဂီၢ်
တ့ဘှီထိၣ်သကိးနီၢ်နီၢ်

သူၣ်ထိၣ်ကူၤ တၢခွံလွံၢ်ခွံ
သးသဟိၣ်ဒီးတၢ်သးစွံ
မၤသီထိၣ်ပကံၢ်ပစီ
ဒ်ကနၢ်ကူၤ ကီၢ်ကညီ

ဂၢၤသုးသုးမုၢ်အမူဒါ
ဃိထံဒီးမၤအိၣ်ထိၣ်ဖျါ

ဂၢၤသးမူဒါအိၣ်သၢခါ
ဘၣ်ဂုာ်ကျဲးစၢးဒီးမၤဖျါ

တၢတခါဒုးယါၤမူဒါ
မၤလိသးဒုးနၢၤဒုၣ်ဒါ
ခံခါတခါမ့ၢ်ဝဲဒၣ်
ရိၣ်ဖှိၣ်မူဒါ မၤသပှၢ်
သၢခါတခါမ့ၢ်ဝဲဒၣ်
ဘၣ်ထုးထိၣ်ပနံာ်တၢ်ကၢၤ

ကီၢ်သူလ့ၤကနၢ်ကူၤဂီၢ်
တၢ်ဃုတၢ်ဖိးလိၣ်နီၢ်ကီၢ်
ပမ့ၢ်ဃုမး ပကပှိၤ
ဘၣ်မၤထွဲပာ်သးလီၤစိၤ

ဃုဖိးလၢတၢ်ထံၣ်ဆိမိၣ်
မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအကါဒိၣ်
ဃုဖိးလၢတၢ်မၤမူဒါ
မ့ၢ်တၢ်လၢပဘၣ်မၤဖျါ

ဃုဖိးလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိ
မ့ၢ်တၢ်ဃုဖိးအမ့ၢ်တီ
ဃုဖိးလၢတၢ်ဂ့ၢ်သၢခါ
အမိၢ်လံၤမိၢ်ပှၢ်ကဖျါ

ကီၢ်ခိၣ်ဘိၣ်မူးတဲတ့ၢ်ပှၤ
တၢ်ပၢၢ်ဆၢယံာ်ထၢဝဲဒၣ်
လၢတၢ်ပၢၢ်ဆၢဖိအကျါ
မၤကျိအိၣ်ကျိအိၣ်ဝဲအါ

သုတကဲမၤကျိအိၣ်ကျိ
အိၣ်မူလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိ
ဃုဖိးလၢတၢ်မၤမူဒါ
ထိၣ်ဃုကူၤ
တၢ်တိာ်ပာ်သး

မူဒါသၢခါမၤလၢပှဲၤ
အနၢ်မးကံၢ်စီလၢပှဲၤ
မ့ၢ်နံၤကဟဲခါဆူညါ
ဟံးလိာ်စုဒီးလဲၤဆူညါ

သးတဖျၢၣ်ဃီ မၤဃုဃု
တုၤကီၢ်သူလ့ၤနၢ်တစု
ယွၤကစိာ်ဆှၢသုဆူညါ
တုၤနၢ်ကူၤ သူလ့ၤကီၢ်လါ

ခ့ၣ်အဲၣ်ယှၣ်–ကညီဒီကလုာ်ခၢဖှိၣ်ကရၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတၢ်ဂီၤတနီၤ

သ့ၣ်ပှၢ်ဝဲၤကျိၤခိၣ် ပဒိၣ်မါဘးထိ သူၣ်သကိးသ့ၣ်ဒီးဖိလံၤတဖၣ် ဖဲကီၢ်သူလ့ၤတၢ်သူၣ်သ့ၣ်မုၢ်နံၤ ဖဲလါယူၤ ၁ သီ ၂၀၂၁ နံၣ်

ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှ့ၣ်မၤလၤကပီၤ ကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသးကရၢမုၢ်နံၤပှဲၤထိၣ် ၇၄ ဝီတဝီ ဖဲ လါယူၤလံ ၁၆ သီ၊ ၂၀၂၁ နံၣ်

ခ့ၣ်အဲၣ်ယှၣ် ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရှ့ၣ် ဆီထံးကီၢ်ဆၢ် အိးထိၣ်တၢ်ဒီသဒၢ ခိဝံး ၁၉ တြၢၤ